

DK

POSTNINA PLACANA V GOTOVINI

Pošlo

10. X. 1932

98 45

10

PRIJATELJ

Damski čevlji

z visoko peto za vsakdanje nošenje iz črne ali rjavega usnja

Din 145.—**Damski čevlji**

z zaponko in v pumpe obliki v modernih barvah in iz laka, za jezenske izprehode

Din 165.—**Damski čevlji**

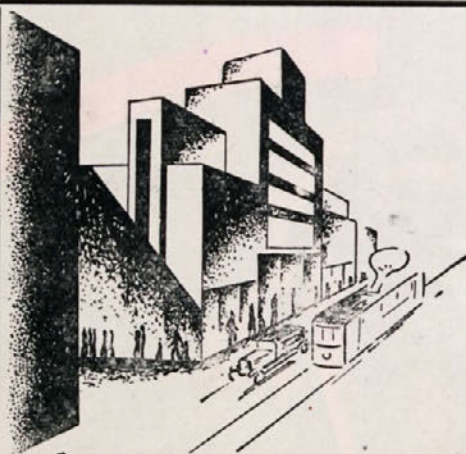
iz laka s črnim semišem kombinirani, z visoko ali polvisoko peto, za večer in šetnjo

Din 195.—**Damski čevlji**

v najnovejših modelih, najmodernejše barve in okusne oblike. Okrasili smo jih s kombinacijami raznih barv

Din 195.—

PRODAJALNE: Ljubljana, Aleksandrova c. 2 in Miklošičeva c. 14 — Kranj, Ivan Savnik — Celje, Kocenova ulica št. 2 — Maribor, ogel Gosposke in Slovenske ulice in v vseh večjih mestih v državi.

Poslovni ljudje
mного hodijo kljub modernim prometnim sredstvom. Ranjene noge in žulji so posledica slabih čevljev.
Vi potrebujete dobre čevlje.

Peko

Moški nizki čevlji

iz črnega ali rjavega boks s trpežnim usnjenim podplatom

Din 165.—**Moški nizki čevlji**

črni ali rjavi. Elegantnemu gospodu eleganten čevlj

Din 195.—**Moški nizki čevlji**

„Org. Goodyear Welt“ izdelava, iz črnega ali rjavega boks ali iz laka. Eleganten, udoben čevlj za odličnega gospoda

Din 245.—**Moški visoki čevlji**

črni ali rjavi, prvovrstno zgornje usnje in 1^a podplati

Din 165.—**Bogata**

izbera vseh vrst otroških čevljev!

Dobro blago zahteva tudi okusno zunanost

Opremite torej Vaše izdelke z lepimi ovoji, modernimi etiketami itd., ki Vam jih dobavi po nizki ceni

litografični zavod
ČEMAŽAR & DRUG

Ljubljana, Igriška ulica št. 6

TELEFON 25-69

Takile so zavitki pravih

domačih izdelkov

jugoslovanske tvornice Dr. A. Oetkerja

Dr. A. Oetker-jev
vanilinov sladkor
za kuhinjo.

Ta zavitek zadostuje, da zadobi velik puding,
krema, kolač ali 1 liter likerja prijeten
vaniljev aroma.
Vsebinsko tega zavitka nadomestuje 2-3 stroke
dobre vanilije.

Doktor Oetker-jev
pecilni prašek
je najboljši!
Zakonito zaščiten pod
imenom
Backin

Od gospodinj pohvaljen in
milijonkrat izkušen

Bactamid
(nadomestek za jajca)
od Dr. Crata in Dr. Oetkerja
nadomešča moč za shajanje testa in
barvo jajc; noževa konica tega praška
vsebuje moč barve enega rumenjaka
kakor tudi moč enega beljaka.
Bactamid se koristno doda vsaki moč-
nati jedi in pecivu, posebno omeletam,
žličnikom, rezancem, kopicam, čmo-
kum, buhteljem, kolačem, mastenemu
in krhkemu testu itd. kakor se dobi
lepo obliko in je lahko prebavljivo.

Dr. Oetker-jev
PRIPOMOČEK
ZA
VKUHAVANJE
za gospodinjo.

Vsebinsko tega zavitka uporabljena po
onositranskem navodilu, da 5 kg. vkuha-
nega sadja, želele, marmelade, sad-
nega sokovja, kumaram in sličnemu
stalnost in zabrani njih kvarjenje po
plesnobi ter kisanju.

Dr. Oetkerjevi šartilji kakor tudi pudingi, kreme in drugi izdelki
se dobe v vseh trgovinah.

Jesenska sezija prihaja . . .

Obetajo se nam lepi dnevi. Zato potrebujete nove obleke. Izberite si iz naše velike zaloge zase in za svojo družino jesenske obleke, plašče, površnike, kostume. Blago naših izdelkov je iz prvovrstnih tvornic, fazona po slovitih pariških modelih, izdelava brezhibna, cena brez konkurence.

DRAGO GORUP & Co., Ljubljana

Miklošičeva cesta števil. 16/1. Hiša Del. tisk. (Bamberg).

Telefon 32-33.

L. MIKUŠ, Ljubljana

MESTNI TRG ŠTEV. 15

Dežniki

Wa drobno! Ustanovljeno leta 1839. Na debelo!

Francoz in Anglež.

V neki družbi je trdila starejša dama, da so Francozi najvljudnejši ljudje na svetu, vljudnejši od Angležev. V družbi pa je bil tudi neki Anglež, ki je pobijal to trditev. Nato je rekla dama:

— Saj Angleži sami priznavajo, da so Francozi vljudnejši od njih!

— Da, to je najsijajnejši dokaz angleške vljudnosti.

Patentni zložljivi fotelj
posebno priporočljiv za bolnike, ki trpe za astmo ali za drugimi bolečinami v nogah

I. KLOBČAVER

LJUBLJANA

Poljanska cesta 17
dvorišče

Priporoča se tudi za vsa v tapetniško stroko spadajoča dela, ki jih izvršuje po najnižjih cenah.

Gospa!

**Zahtevajte
pri
svojem
trgovcu
samo
izdelke
tvornice
keksov,
biskvita,
vafeljev
itd.**

B. PAUER, družba z o. z. Ljubljana - Šiška

Ako Vam je prijetno

imeti za jesen lepo moderno, dobro in elegantno oblačilo, bodisi damsko ali moško, napravite isto kakor sto in sto drugih, nabavite blago v specialni trgovini

VELIKA IZBIRA
PRIJAZNA POSTREŽBA
NAJNIŽJE CENE

NOVAK, LJUBLJANA
KONGRESNI TRG ŠTEV. 15

(nasproti nunske cerkve)

Vzorke za damske plašče pošilja zunanjim naročnikom franko.

Zahtevajte po trgovinah domače proizvode

„IMPREGNO“

higienične krtače za pod, parkete in pohištvo;
voščilo (pasta za tla) za pod, parkete in pohištvo;
polituro za pod, parkete, pohištvo in linolej;
krpe za čiščenje kovin brez vsakršnih drugih sredstev;
ekstrakt za pokončavanje muh in vsega drugega mrčesa;

aparati za umivanje oken, posebno zgornjih delov, ne da bi se vzpenjali na okno.

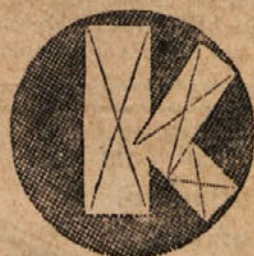
Imamo na tisoče priznanj.

„IMPREGNO“

tvornica higieničnih krtač in drugih domačih potrebščin
ZAGREB, Langov trg 4. Telefon 86-88.

Zastopnik za Dravsko banovino je g. Š. Šalamon, Ljubljana, Napolenov trg 7/III.

Telefon 2807

„KUVERTA“
LJUBLJANA
Karlovska 2, Vožarski pot 1

Telefon 2807

Tvornica kuvert in pisemskega papirja

NE ZANEMARJAJTE nege telesa.

O intimni toaleti ne govorimo radi. Vendar pa je za zdravje žene potrebno, da je poučena tudi o tem. Koliko neprijetnosti lahko izostane, če skrbite za dnevno izpiranje. Ne pozabite torej pri irigiranju na razkuževalno sredstvo

SANOFORM.

Navodila o pravilni uporabi so priložena vsaki steklenici. V vsaki lekarni in drogeriji ga dobite.

Lahko pa naročite Sanoform pri Chemotechni, d. z. o. z. v Ljubljani, Mestni trg št. 10 (Skabernetova hiša na dvorišču).

Originalne steklenice imajo znak:

ČITAJTE „DELAVSKO POLITIKO“

NAROČA SE
MARIBOR
POŠTNI PREDAL 22

Za kratek čas

Razumel ga je.

Šef svojemu novemu uradniku:
— ...potem pomnite še to, da jaz zelo malo govorim.
— O popolnoma vas razumem, gospod šef, tudi jaz sem oženjen.

Praktičen nasvet.

— Zdravnik mi svetuje, naj odpotujem za mesec dni v zimsko letovišče. Kam mi svetuješ, da grem, dragi možiček?
— K drugemu zdravniku.

Na trgu.

— Meso tistega purmana, ki ste mi ga včeraj prodali, je pa zelo neokusno, skoraj polovico sem ga zavrgla.
— Ni mogoče! A jaz sem z njim že 15 let dobival nagrade na vseh razstavah.

Lovska bajka.

— Ko smo šli nekoč na lov na medvede, sem enemu medvedu rep odsekal.
— Zakaj pa ne glavo?
— Ker je bila že odsekana.

Pri izkušnji.

— Kako se vrte planeti okoli sonca, kandidat?
— Imenitno, gospod profesor!

Preizkušeno sredstvo.

— Kadar se sprem z možem, mu vselej zagrozim, da poberem svoje reči in se preselim k materi.
— S tem ne opraviš dosti, draga moja, kadar se pa jaz kaj sporečem z možem, mu zapretim, da mu pripeljem taščo v hišo, pa je hitro vse v redu.

Pri zdravniku.

Gospodična: «Gospod doktor, leva noga me strašno boli.»
Zdravnik: «Da pa niste napravili napačnega koraka?»
Gospodična: «To vendar ni v nobeni zvezi z nogo.»

Zapreka.

— Jaz bi jo prav rad vzel, pa je napravila neko opombo, zaradi katere mi to ni mogoče.
— Kaj ti je pa rekla tako hudega?
— Rekla je: ne.

Nesporazum.

— Dragi, služkinja je zasmodila pečenko, zato pa dobiš za odškodnino poljub.
— Dobro, reci služkinji, naj kar pride.

Poglavitna reč.

Ona: «Kaj imaš rajši, Drago, zvočni ali nemi film?»
On: «Meni je to vseeno, samo da je tema.»

V obupu.

— Hotel bi, da bi bil pes!
— Zakaj, dragi prijatelj?
— Da bi drugi zame takse plačevali!

Pozna zakon.

— Vi ste si najeli premladega odvetnika.
— Veste, moja pravda bo trajala več let.

V restavraciji.

A.: «Zakaj pa vi vedno pijete s slamico?»
B.: «Zato ker sem se zaklel ženi, da ne bom nesel več kozarca k ustom.

Klepetec.

Sinko: «Mama, koliko pa je solnce?»
Mati: «Samo eno, sinko moj, in sicer na nebu.»
Sinko: «Odkod je pa to solnce, ki ga imamo doma?»
Mati: «Katero misliš?»
Sinko: «I, našo Marijo. Snoči ji je papa rekel: Solnce moje, pogrej me malo!»

Usodna pogreška.

Žena pričakuje zvečer z obupnim obrazom svojega moža.
— Pomisli, naša kuharica je odpovedala službo in takoj odšla!
— Ni mogoče! se začudi mož. Zakaj pa?
— I, saj si ti dopoldne govoril z njo na telefonu in si bil strašno osoren z njo. Zato je tudi odšla.
— Res? To je bila ona? Jaz sem pa za trdno mislil, da si ti na telefonu...

To je hudo.

Neka gospa pripoveduje v družbi:
— Moja mala je pa vsak dan bolj podobna meni.
— Ali res? se začudi druga dama. Pa kaj se ne da nič narediti zoper to?

Razlog.

Sodnik vpraša obtoženko, gospo Strgulčevo:
— Gospa, zakaj ste udarili moža z nogo od stola?
— Zato ker je bil celi stol pretežak in ga nisem mogla vzdigniti, da bi ga z njim oplazila.

Halo-halo!

Ivo ali si Ti?

Nicotless si doma pozabil.
Ponoči pa spet ne boš mogel spati. Prosim Te, kupi si v trafiki novo stekleničico.

Nalezljive kali Vam ne zajdejo v ustno votlino, če boste uživali

Dobivajo se v vseh lekarnah
Cena malemu ovoju Din 8.—
velikemu „ 15.—

SLATINSKE TABLETE ZA HUIŠANJE

Obleka ne zakrije obilnosti Vašega telesa

Moški si domišljujemo, da zakrije naša obleka vso tolščo, ki se nam nabira na trebuhu in vratu. Bistro žensko oko pa kaj hitro zapazi, da imamo zaradi preobilnega trebuha neestetično postavo.

Nam moškim ni prav nič všeč, če se kdo zaradi naše obilnosti za nami ozira. Kar užaljeni smo, če nas kdo opozori na našo debelost.

Zato bi vsi radi shujšali. Doslej nismo imeli sredstva, ki bi nam pomoglo k shujšanju, ne da bi škodovalo našemu zdravju. Sedaj pa imamo posebne «SLATINSKE TABLETE BAHOVEC», ki so sestavljene iz najboljših mineralnih snovi in naravnih rastlinskih ekstraktov. «SLATINSKE TABLETE BAHOVEC» so uspešno

in neškodljivo sredstvo proti debelosti. Uživajo se zjutraj, popoldne in zvečer po eno ali dve tableti.

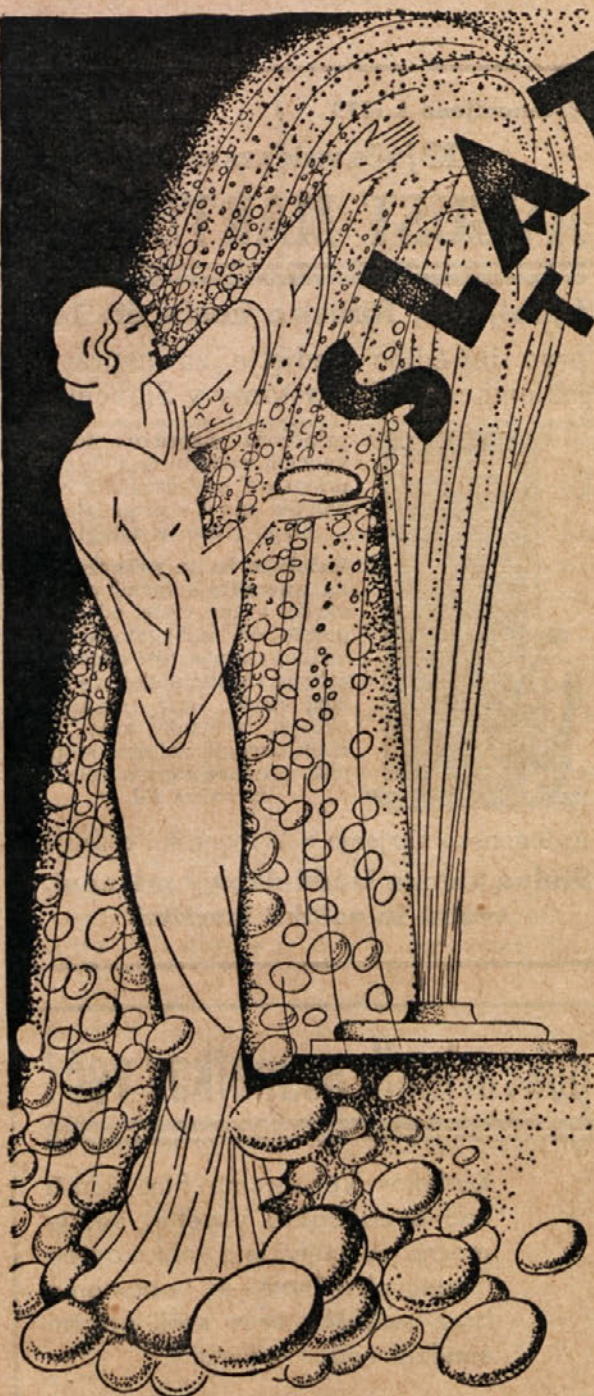
Sedaj je še čas, da se iznebite preobilne teže in kar imate preveč na telesu.

Doza 100 slatinskih tablet stane Din 46.—
velika doza 200 slatinskih tablet pa Din 74.—

Slatinske tablete izdeluje lekarna:

Mr. BAHOVEC, Ljubljana, Kongresni trg

Kjer vsa druga sredstva odpovedo, dosežejo Slatinske tablete za hujšanje presenetljiv uspeh!

Zahtevajte oboje v drogerijah in parfumerijah

Ustanovljeno l. 1879

Telefon 2553

Ključavničarstvo

AVGUST MARTINČIČ

Ljubljana, Rimska cesta št. 14,

prvo in edino podjetje za napravo
jeklenih valjčnih zastorov v Sloveniji,

priporoča napravo novih
valjčnih zastorov in njih po-
pravo po konkurenčnih ce-
nah ter ima vse pripadajoče
blago stalno v zalogi.

**Izdeluje in se priporoča
za naročilo** solnčnih plaht,
okrižij vsake vrste, od pre-
proste do najbogatejše iz-
vedbe, škarjastih omrežij,
železja za štedilnike, venti-
lacij raznih vrst, raznega
okovja, železnih vrat in
oken, okroglih železnih stop-
nišč, predpečnikov iz železa
in bakra itd.

Avtogensko varjenje ♦ Avtogensko rezanje
**Stalna zaloga štedilnikov v priznani,
vestni in solidni izvršitvi**

Zahtevajte izrečno Kodakov Verichrome-film!
V vsaki trgovini s fotografičnimi potrebščinami
samo Kodakovi izdelki!

Nobenih pokvarjenih posnetkov več!

Kodakov Verichrome-film jamči
vedno za dobre uspehe, ker je
močno občutljiv, ima veliko osvet-
litveno obsežnost, je popolnoma
brez svetlišča in v svoji odlični
emulziji vedno zanesljiv.

PRIJATELJ ILLUSTRIRANA DRUŽINSKA REVIIJA

Anton Ingolič:

Zadnji dan

Kančnik je stopil v vežo in hotel brez besed mimo Nanče, ki je nesla svinjam. Ko pa je prišel tik nje, se je Nanča ustavila in zarežala vanj:

«Glej, da se izmažeš!»

«To je moja stvar!»

«Tudi moja! Jaz ne pustim prodati niti kokoši! In taka sramota; vsa vas se mi bo zaradi tebe smejala!»

Postavila je škaf na tla in sklenila svoje tolste roke:

«O zakaj sem te vzela!»

«Nisem te silil. Sama si se ponujala!»

«Kaj? Ponujala? Ali mi nisi pošiljal pošte po Korenovki in me nisi napojil na Gabrniku, da nisem mogla domov in sem morala ostati čez noč pri tebi?»

«Lažeš! Sama si se razgalila!»

Kančnik je naglo krenil na cesto, Nanča pa je stopila na prag in kričala za njim.

«Večkrat ti poje», ga je pozdravila Kokolova Treza, ki je prišla nenadoma izza ovinka.

Kančnik se ni ozrl. Trdo je stopal skozi vas in gledal mrko predse.

List, ki ga je bil dobil pred dnevi s sodnije, ga je tiščal, da bi rjovel.

Kako se je zgodilo, da mora on, Franc Kančnik, eden izmed najbogatejših potoških kmetov, danes na sodnijo, ker njegova bivša dekla Lenka trdi, da je on oče njenemu Nacku, in zahteva zato dvajset tisočakov?

*

Bilo je v začetku lanske pomladi.

Tisti dan je prodal v mestu par volov. Že opoldne je hotel domov, pa je srečal pred kolodvorom Strgarja, ki ga ni videl že nekaj let. Povabil ga je v gostilno in besedovala in pila sta do mraka. Strgar je pripovedoval take zgodbe, da je Kančniku še zvečer, ko se je vračal domov, vroče plalo po žilah.

Da, Strgar! Toda on, Kančnik, je poročen že dve leti in Hana leži že od jeseni. Nikoli ni bila prav zdrava, na Vse svete pa je legla. Od tedaj spi sam. Zdravnik je tako zaukazal; samo enkrat ga ni poslušal, pa potem je bilo Hani še huje.

Včasih je res tako težko sam spat! Pozno lega in zgodaj vstaja, pa vendar so noči še predolge!

Kaj je že dejal Strgar? Če ima deklo?

Seveda jo ima. Lenka je pri hiši že dve leti.

Lenka!

Vse misli so se mu mahoma zamotale okoli nje, ki je stala sredi njih z razpletenimi lasmi, zavihanimi rokavi in rdečimi polnimi lici. Kri mu je stopala v glavo in noge so se mu opletale. Saj se mu je zadnje čase ustavila misel že večkrat pri nji, že večkrat jo je bil uščipnil v bedro ali lice, in ona se ni nič branila. Prejšnji teden je hodil ponoči gledat k sivki in ni mogel odtrgati pogleda od Lenke, ki je spala v kuhinji vedno razgaljena, ko je šel s svečo mimo nje. In potem ni spal vso noč, čez dan pa je izpraševal Hano, ali ji je bolje, ter ji nosil vina in zdravil, da bi kmalu ozdravela. Toda Hana je vedno bolj bledela in hujšala, Lenke pa je bil sam ogenj.

Ko je pozno ponoči potrkal, mu je prišla odpirat Lenka. Kančnik je počasi zaklenil večna vrata in tipal skozi kuhinjo. Nenadoma se je doteknil z roko Lenkinih prsi. Lenka se je zasmejala. V njem pa je zaplalo in se zavrtelo. Zasmel se je še on in jo potegnil k sebi.

Proti jutru pa ga je nenadoma zbudil Hanin krik. Pomel si je oči in strmел v Hano, ki se je zgrudila sredi kuhinje.

Lenka je morala oditi še tisti dan.

Hano pa so pokopali čez dober mesec.

Potem se Lenka ni hotela več vrniti. Ostala je pri materi na Pohorju in mu sporočila, da je noseča. In prav tedaj se mu je Falentek pohvalil, da je hodil k nji že od božiča. Zato se ni zmenil za njene besede.

Ob četvi pa je vzel Nančo. Saj bi je ne bil, da bi ne imela toliko njiv in travnikov, ki so se kakor nalašč držali njegovih. S Kokolovo Trezo je bil že v besedi, pa Korenovka je vedno tičala pri njem, ogovarjala Trezo, ker ni imela nič dote, in hvalila Nančine travnike in njive. Nazadnje pa je Nanča ostala čez noč pri njem v vinogradu na Gabrniku, in čez tri tedne sta se vzela. Trezo pa je vzel Dobnikarjev Janez s konca vasi.

V začetku je še bilo. Saj se je brigala za delo. Potem pa ji je postajalo vsako delo pretežko. Potrpel je, saj je videl, kako je z njo. In otroka si je tako želel, saj Hana ni imela nobenega.

Na Miklavževu je Lenka povila Nacka in zahtevala od Kančnika deset tisočakov. Kančnik se je branil plačati, saj je medtem zvedel, da so

hodili k Lenki poleg Falentka tudi drugi. A njegov dom se je od tedaj izpremenil v pravi pekel. Nanča se je ves dan režala vanj, za nič se ni brigala, niti za Francka, ki ga je rodila o Veliki noči. Ni se prepiral z njo. Najel je še eno deklo, samo da je imel Francka.

O, kako je rasel! Na spodnji čeljusti mu je bil pognal že zobek! In bič je že držal v rokah; to bosta orala in kosila, kadar dorase!

Toda ko se je vrnil pred dvema tednoma z Gabrnika, kjer je tri dni pripravljaval sode za trgatev, ga je našel bledega kakor rjuho. Takoj se je odpeljal po zdravnika, toda prepozno je bilo.

Francka ni več!

Njegovega Francka ni več, in Nanča, ki se je zredila, da se mu kar gnusi, je šla k zdravniku, da bi ne imela več otrok, ker baje ne bi prenesla več poroda.

S sodnije pa je dobil list, da se pobota z Lenko zaradi Nacka, ki mu je on oče.

*

Kančnik je zrl topo predse.

Tedaj je zagledal mesto pod seboj. Zdrznil se je.

Nel! Nič ne bo plačal, saj ni bil prvi in otrok ni njegov! Falentek je sam priznal, za druge pa je drugod zvedel.

Lenka je prišla z Nackom.

Kančnik je hotel ugovarjati, toda otrok je preveč govoril zanj. Prav takšne sive oči je imel, prav takšno ozko koščeno glavo, poraslo s črnimi lasmi, in celo usta nekoliko postrani kakor on. Nepremično je strmel vanj in obmolnil. Kako naj govori proti svoji krvi, kako jo naj izda? Za hip se mu je zazdelo, da vidi Francka, saj je bil prav takšen, samo da je Nacek imel že dva zobka.

Podpisal je.

A številka ga je udarila: dvajset tisoč.

*

Odtaval je v prvo gostilno, naročil vina in hlastno vlival vase kozarec za kozarcem. Postal mu je laže. Nekje od daleč je šumelo, cingljalo s kozarci in pelo na harmoniko. Nekje od daleč ga je božalo in se mu smehljalo. Prikazal se je obrazek in iz malih ust se je zasvetil majhen zobek, čez trenutek pa je zrasel poleg njega še drug obraz z dvema zobkoma.

Nacek in Francek!

Oba sta njegova, pa vendar nima nobenega.

Ima samo debelo, zamazano in leno Nančo, ki ne mara več otrok, ki ves dan samo je in pije in kriči nad njim.

Nacka in Francka pa nima!

Prav v srce sta se mu smejala Nackova zobka, toda motnim očem sta se izmikala, da ju ni mogel najti.

Tedaj ju je zagledal kakor skozi meglo.

Podprl si je glavo z obema rokama in strmel predse.

Da, tam v kotu je sedela Lenka z Nackom v naročju in Falentkom ob strani.

Hlastno je izpraznil kozarec. Za hip mu je bilo, da bi vstal, šel tja v kot in udaril Falentka, da bi obležal. Toda to je minilo in oči so mu spet obvisle na Nacku.

Da, njega še ima! Drugega nima nikogar več.

Čudovito je zaplalo v njem in v grlu ga je stisnilo.

Kaj ko bi stopil k Lenki, da bi mi ga dala? Da bi mi dala Nacka z dvema zobkoma!

Oči so se mu orosile, da je videl še bolj motno.

Zakaj bi mi ga ne dala? In potem bi lahko orala in sejala, pasla vole in napajala živino!

Kančniku je od vsepovsod zapelo. Travniki so bili zeleni, krave so mukale, zemlja je dehtela izpod njegovega pluga.

Vstal je. Toda v glavi se mu je zavrtelo, da ni čutil tal pod sabo. Prijel se je za mizo in malo počakal. Nato se je opotekel tja v kot; toliko da je še dosegel stol.

Lenka je kriknila, Falentek je vstal. Kančnik pa je iztegnil roko preko mize in zagrgal:

«Čakajta, da se domenimo. Nič hudega vama ne bom storil.»

Falentek je spet sedel. Kančnik je dolgo iskal besede. Nazadnje je iztegnil roke po Nacku in zajeceljal:

«Daj mi ga, saj je moj! Skrbel bom zanj! Tistih dvajset tisočakov ti tudi tako dam, samo daj mi ga!»

Lenka je odprla oči na stežaj in stisnila Nacka k sebi:

«Pijani ste, Kančnik! Pojdite domov!»

«Lenka, daj mi ga! Lepo bom skrbel zanj. Še tisto hosto na Gabrniku ti zapišem... In Nacku prepišem svojo polovico!... Samo da bo moj!»

Kančnik je iztegoval roke k Nacku, ki se je zagnal v jok.

«Ne, otroka vam ne dam, In tudi Naca ne dovoli.»

«Ne, jaz ne dovolim tega,» je pritrdil Falentek in vstal. «Otroka bova imela, vi pa plačajte, kar ste dolžni. Denar potrebujeva, ker se poročiva še to jesen.»

Kančnik pa še ni verjel:

«Torej ne daš?»

«Nel!»

Tedaj se je Kančnik dvignil in udaril po mizi:

«Jaz pa ti plačal ne bom!»

In opotekel se je na cesto.

Ne, sedaj ne bo plačal. Menda Falentku?

Toda tudi domov ne gre. Kaj hoče doma? Saj doma nima drugega kakor Nančo.

*

Pozno v noč se je dotipal domov.

Vežna vrata so bila zaklenjena. Potrkal je na okno. A vse je bilo tiho. Vzel je palico in udaril po oknu, da so šipe zacingljale. Tedaj se je oglašila Nanča.

«Že vse vem. Kar k Lenki pojdi, vlačugar!»

«Odpri mi mojo hišo!»

«Pojdi spat v hlev, prasec! Saj si pijan, da komaj stojiš!»

«Čuješ, odpri mi mojo hišo!»

«Saj tvoje ni več dosti. Skoraj vso svojo polovico boš dal oni vlačugi. Kar bo ostalo, je moj!»

Kančnik je udaril po šipah, da je spet zacingljalo.

Nanča pa se je smejala.

«Le razbijaj, saj boš sam plačeval! A takemu vlačugarju ne odprem!»

V Kančniku se je dvignilo nekaj strašnega. To pošast mora zadaviti! Zaletel se je z vso silo v vežna vrata, toda niti genila se niso.

Nanča pa je vedno glasneje kričala. Na vasi so se že odpirala okna in vrata.

Kančnik je krenil proti hlevom. Tedaj so se mu noge zamotale v nekaj, da je skoraj padel. Potipal je. Bila je vrv. Mrzlo ga je izpreletelo, da jo je v hipu spustil iz rok.

Sklonjen in sopeč se je opotekal med plotovi za vasjo proti gostilni konec vasi.

Nenadoma pa je zagledal skozi napol zagrnjeno okno Trezo. Z vso silo ga je potegnilo k oknu in oči so mu nepremično zrle v razsvetljeno sobo.

Tam ob peči je stala Treza in umivala otročička, ki je pljuskal z rokami in nogami po vodi in veselo kričal. Fantek je bil in iz spodnje čeljusti mu je molel zobek.

Zobek!

Da, to je njen Jožek! Dva tedna za Franckom se je rodil. Takšen bi bil sedaj njegov Francek!

Tedaj je Treza umila otroka in ga odnesla na drugo stran sobe. Kančnik ni mogel videti, kam. A vedel je, da je tam postelja in zibelka. Tam spi Treza in Dobnikar in Jožek z zobkom!

Naslonil se je na zid, ker so se mu noge tresle.

Saj s Trezo sta se bila že domenila, potem pa je vzel Nančo, ker je bila bogatejša!

In kdo je sedaj bogatejši, ali on z Nančo ali Dobnikar s Trezo?

V sobi je ugasnila luč.

Kančnik se je opotekel dalje.

Da, tega on nima in nikoli ne bo imel!

Nikoli!

Čez čas pa se je okrenil in stopal nazaj proti domu.

Ko je prišel na svoj sadonosnik, se je zavedel, da mu je Nanča zaklenila njegovo lastno hišo. Obstal je za trenutek in buljil predse. V srcu ga je tiščalo, v glavi se mu je vrtelo in v žilah mu je močneje zaplalo.

V hipu se je opotekel k plotu, tipal dolgo v temi, dokler ni zagrabil močnega droga.

Nekaj se mora zgoditi!

Ko pa je prišel do hlevskih vrat, so se mu noge zapletle, da ni mogel dalje. Potipal je.

Spet je bila vrv.

Pobral jo je in obdržal v rokah.

Tedaj ga je obšlo kakor spoznanje.

Vrgel je drog po dvorišču, vrv pa stisnil k sebi in se opotekel na skedenj. Dotipal se je do lestve in splezal na seno. Nekaj silnega ga je neusmiljeno gnalo naprej.

Že je potegnil lestvo k sebi navzgor in jo naslonil na tram nad seboj.

Tedaj ga je spet izpreletelo.

Potegnil je vžigalice iz žepa; prižgal eno in jo vrgel v seno. Nato še eno. In še eno.

Potem pa je splezal po lestvi do trama, privezal nanj vrv, si jo zamotal okoli vratu in z nogami vrgel lestvo na goreče seno.

Ivan Albrecht:

L' i n f a n t

Gospa Natalija sedi pri oknu in tone v soncu. Oči ima skoraj čisto zaprte, roke počivajo v naročju, glavo naslanja na oknico in sanja. Niti ne sanja, le tistemu prijetnemu občutju mamljivega zadovoljstva se vda, ki v redkih trenutkih popolnega miru človeka prestavlja v paradiz.

V nasprotnem kotu sobe tone v čipkah pletena posteljica. Tam spava dete, polletna Vanda. Tudi dete uživa mir. Samo včasih se zgane, strese ročice in se nasmehne v spanju.

Na širokem podstavku med materjo in detetom se bohota pahljačasta palma. Pod njo sedi Beba, zvedava opica. Mežikaje gleda gospo Natalijo in se čudi.

Kako more biti tako mirna tam pri oknu; ko vendar leži dete v beli meglici na postelji?

Dete pomoli ročice kvišku, Beba se vzpne in pozorno gleda tja, a gospa se niti ne zgane.

Neverjetno, ugiba Beba in previdno, obzirno odide h gospe. S hrbtom proti soncu se postavi prednjo, jo dolgo gleda in boža njeno krilo.

Gospa se ne gane, a dete se oglasi v spanju. Beba neslišno zdrkne k posteljici, odgrne čipkaste, prosojne zavese in pokuka za meglico. Izmed čipk zvedavo sveti parček radovednih oči. Beba se veselo nakremži in se še enkrat ozre po gospe, še vedno negibno sedeči pri oknu.

Čudno, čudno — se domisli Beba. Spomni se, kako je ravnala ona, ko je nekoč imela tako malo dete. Vedno ga je nosila s seboj, na vsak njegov dihljaj je pazila in samo zanj je živela, dokler ga ji niso vzele bele roke, prav takšne, kakršne ima gospa Natalija.

Smuk! je Beba že v posteljici, boža, gladi in dviga malo Vando. Otrok zajoče. Beba se obzirno prestopi, dvigne z obema rokama detetovo glavico in izkuša na svojih prsih utolažiti Vando.

Detetov jok se prelije v blažen smeh. Gospa se zgane in previdno stopi k pleteni posteljici. L'infant! se nasmehje, ko zagleda dete.

Opica jo pogleda in brž sramežljivo povese oči in se skloni tako globoko, da čisto zakrije Vando.

Gospa Natalija zardi, dvigne hčerko iz opičjega objema in jo nežno privije k sebi. Rada bi jo utešila na prsih. Skrivaj odide z njo v drugo sobo, da bi Beba ne videla, kako revno je človeško materinstvo.

Pavel Brežnik:

Ponesrečena zaroka

Nadporočnik Viko se je po prevratu vrnil z italijanske fronte. Mati, petična gostilničarka vdova v majhnem mestecu ali prav za prav trgu, in triindvajsetletna sestra Mara sta ga sprejeli z odprtimi rokami. Bil je silno shujšan in utrujen, toda v skrbni domači negi se je že v enem tednu vidno popravil. Seveda izpraševanja in pripovedovanja po dolgem času ni hotelo biti ne konca ne kraja. Mati in sestra sta hoteli vse natanko vedeti, kako mu je šlo, ko je bil prejšnjo zimo ranjen v nogo in ležal mesec dni v bolnici v mestu tik za fronto.

In Viko je pripovedoval, kako je vsak dan prihajal k njemu njegov sošolec Ivan iz Ljubljane, ki je bil tam vojaški inženjer in je vodil centralo za žično železnico. Prinašal mu je vsega dobrega in mu bil v uteho v dolgih, temnih dneh bolovanja v tujini. Imela sta se imenitno in sedaj sta tudi skupno potovala na umiku v Ljubljano, kjer sta bivala nekaj dni pri njegovih starših, preden jo je bil Viko mahnil naprej domov.

— Veš, mama, Ivan je imeniten dečko in jaz ga imam silno rad. Zato sem ga tudi povabil, naj pride za božič za nekaj dni k nam. Hočemo se mu oddolžiti za vse, kar mi je storil v času, ko sem ležal v bolnici.

— In je rekel, da pride? je vprašala radovedno stasita črnolasa Mara.

— Seveda pride. Ne sicer ravno za praznike, ki jih bo seveda preživel s svojimi starši, pač pa takoj po njih in ostane štiri ali pet dni pri nas. Bosta videli, kako imenitno se bomo zabavali.

Vsi trije so bili navdušeni in so se že naprej veseli prijetnega obiska.

Ko je bila nekaj dni pozneje mati sama z Vikom, mu je dejala:

— Čuj me, Viko, nekaj mi je na srcu. Tvoj prijatelj Ivan pride, a jaz gledam ta obisk še s čisto drugimi očmi kakor ti. Saj veš, da ima naša Mara že tri in dvajset let in da bi bil že čas, da bi imela snubca. Dvakrat ji je že izpodletelo, v tretje ji ne sme. Kakor si mi pravil, je Ivan iz dobre rodbine, dobil bo kot inženjer gotovo dobro službo in iz tvojega pripovedovanja sem razvidela, da bi ne bil napačen ženin za našo Mara. Glej, da tudi ti storiš vse, da bo kaj uspeha iz tega obiska.

Viko ni ugovarjal, samo dejal je, da se ne more vtikati v te reči in da bodo morale že ženske same preskrbeti in urediti, kar je v takem primeru potrebno.

Vanda tiplje po topli steklenici in dolgo noče piti. Beba neprestano praska po vratih. »Ta!« pokaže mala tjakaj.

Gospa Natalija se globoko sklone nad hčerko, jo vso zakrije in se ne more ubraniti solz.

Mati se je z Maro posvetovala ves advent tistega pomembnega leta 1918., v katerem se je na svetu toliko izpremenilo. Razmišljanju in govorjenju in snovanju načrtov ni bilo ne konca ne kraja.

Dan po sv. Štefanu je bilo v hiši že vse pripravljeno za izredni obisk. Vina in likerjev ni bilo treba kupovati, tudi ne mesa in mesnih izdelkov, saj je bila v hiši gostilna in mesarija, toda ženske so hotele pokazati vso svojo umetnost: potic in tort je bilo napečenih več ko za božični dan.

Ob pol enajstih, ko je morala priti pošta, je bilo že vse pripravljeno. Ko se je poštni voz ustavil pred hišo in je skočil z njega velik in mlad gospod v elegantnem kožuhu, se je takoj pri vratih gostilne prikazal Viko in stopil gostu nasproti. Prisrčno sta se pozdravila in odšla v hišo. Tu je Viko predstavil svojega prijatelja Ivana materi in sestri. Na obe je takoj prvi trenutek napravil ugoden vtis, da sta bili kar navdušeni.

Ne bom popisoval, kako so se dobro imeli in kako so se zabavali tiste dni. Omeniti hočem samo to, da je bil gospod inženjer Ivan prav posebno galanten proti materi in hčeri, da pa ni šel koraka dalje. Mara je takoj čutila, njena mati pa še bolj, da ta zlata ribica nikoli ne bo prišla za nastavljeni trnek. Bil je že tri dni v hiši, nalašč so ga pustili že nekolikokrat samega z Maro, ki je vsak dan menjala toaleto, toda galantni Ivan se je delal, kakor bi ne razumel, in niti ena beseda, ki bi razodevala kaj več ko hladno vljudnost, ni prišla preko njegovih ustnic. Četrty dan je že hotel odpotovati nazaj v Ljubljano, toda zadržali so ga še za dva dni. Mati je bila vsa iz sebe. Neprestano je razmišljala, kaj bi bilo storiti, in nazadnje se ji je porodila imenitna misel, ki je pa bila tako zahrbtna, da je ni razodela niti svojemu sinu. Ves popoldan zadnjega dne — kajti drugi dan opoldan bi moral Ivan odpotovati — se je posvetovala z Maro, in nazadnje sta sklenili, da se načrt izvede.

Prvi del programa je bil, da se Ivan pri večerji in pri plesu po večerji — imeli so namreč gramofon — z vinom in likerji polagoma tako napoji, da ne bo dobro vedel, kaj se godi okoli njega. To je bilo malo težko, kajti do sedaj je Ivan kazal, da mu ni prav nič do alkoholnih pijač, čisto nasprotno kakor Viko, ki se ga je po stari navadi vsak večer pošteno nalezal, preden je šel spat.

Prvi del načrta je potekel precej po programu. Družba je bila židane volje. Razen imenovanih treh je bila še gospa nekega sodnega svetnika, ki je bila tudi na obisku, mlada, precej, ali kakor se je Ivanu zdelo, morda celo preveč podjetna dama, ki je strastno plesala in še rajši pila likerje, ki so zaporedoma prihajali na mizo. Ob eni uri je šla družba vsa razigrana spat.

Sedaj je bilo treba izvršiti drugi del načrta. Pol ure po razstanku, ko so vsi odšli v svoje sobe in je zavladal popoln mir v hiši, sta dve postavi v temi hiteli preko hodnika v prvem nadstropju, kjer je bila Ivanova soba. Šli sta tiho, kajti sezuli sta bili čevlje. Prva je bila Mara, ki se je bila dobro naučila vloge, ki naj bi jo igrala, od matere, in sicer v sami spalni srajci, druga pa je bila njena mati, ta seveda oblečena. Mara naj bi po načrtu tiho odprla vrata Ivanove sobe, se mu vrgla okoli vratu, se jokala, ga začela poljubljati in mu govoriti o strastni ljubezni do njega. Mati naj bi poslušala pri vratih in v primernem trenutku stopila v sobo in presenečenemu Ivanu napovedala, da se mora v takšnem položaju pošten možak poročiti. Mara, ki je bila sita čakanja snubcev v domači hiši, je brez premišljanja sprejela materin načrt in ga hotela tudi do zadnje pičice izvesti.

Ko sta dospeli do Ivanovih vrat, sta videli, da je še luč v sobi. Ivan torej še ni spal, to je bilo dobro. V sobi se ni nič genilo. Mati je previdno pogledala skozi ključavnico, a videti ni bilo prav nič. Ivan, ki je mnogo potoval, je

vedel, da marsikdo rad zvečer gleda skozi ključavnice, in tako je imel navado, da je brisačo obešal preko kljuke.

Ležal je v postelji in čital časopis, ki ga ves dan ni mogel, ker ga niso izpustili iz rok. Nenkrat se mu je zdelo, da je nekdo pred njegovimi vrati. Imel je namreč izboren posluh. In videl je s postelje, kako se je kljuka počasi nagnila, prav previdno in tiho, potem pa še enkrat. On je bil zaklenil vrata in je vedel, da nihče ne more v sobo. Že se je hotel oglasiti, a nekaj mu je reklo, naj miruje.

Kdo? Ta misel mu je šinila v glavo in takoj si je odgovoril: troje je mogoče, ali je gospa sodnikova ali Mara ali pa lepa kuharica. Ivan ni bil prijatelj takšnih pustolovščin v domači ali prijateljski hiši, zato se ni genil in se ni oglasil, zunaj pa je bilo vse tiho. Skoraj neslišni koraki so se oddalili. Ivan je čakal še četrte ure, potem pa je upihnil luč.

Zadnji čas je, da izginem iz te hiše, si je mislil. Drugi dan ob slovesu je zaman študiral obraze in pazil, kdo se bo kakorkoli izdal. Zazdelo se mu je, da sta obraza matere in hčerke nekoliko izpremenjena in da onidve nista več tako prijazni, kakor prejšnje dneve, toda zagotovo tega ni mogel dognati. Vsekakor so se vsi prisrčno poslovili in moral je obljubiti, da še pride. Ko ga je poštni voz potegnil naprej, mu je kar odleglo, kakor bi bil ušel neznani, preteči nevarnosti.

In tako se je tudi tretja Marina zaroka ponesečila.

Arkadij Averčenko:

S o š o l k i

Večer se je prav lepo pričel: sedel sem pri Veri Nikolajevni in sva se živahno pomenkovala o literaturi, o ljubezni, o morju, o prednostih, ki jih imajo ocvrti pirožki nasproti pečenim, o umetniški zmesi parfumov, o paglavcih, ki postajajo po ulicah, in o popolni verjetnosti onostranskega življenja.

Zvonec v prednji sobi je prekinil mojo izjavo o tem, da kaviarjeve ikre, pregnetene s sardinami in limonovim sokom, nikakor ne smeš servirati skupaj s sirovim maslom.

«To je najbrže moja sošolka, ki je že dvanajst let nisem videla.

«Da bi jo vrag!» sem pomislil.

Glasno pa sem nadaljeval:

«Poznam celo ljudi, ki jo potresajo z zeleno čebulo in peteršiljem.»

«Sošolko?»

«Ikro!»

«Kakšno ikro?» je raztreseno vprašala in pri-
sluhnila.

Ljubosumno sem pripomnil, da njena pozornost že zdavnaj ne velja več meni, ampak prednji sobi, odkoder je bilo slišati sezuvanje galoš in slačenje plašča.

«Nu da, saj to je ona!» je vsa zasijala moja gostiteljica. «Moj bog ... 12 let! Bili sva še čisto majhni, ko sva se razstali! V sedmem razredu.»

Najprej je priletelo v sobo nekaj temnorjavega, temu nasproti se je nato zakadilo nekaj zelenkastovišnjevega, potem se je to oboje združilo v eno, se spletlo in zvilo v mogočen voden steber, ki se je besno vrtel okoli svoje osi in v katerem ni bilo moči razbrati nič drugega ko mahanje rok, piskanje in cmokanje ... Nevšečen prizor.

Kar se tiče poljubov, je bil zagon tako močan, da inercija še dolgo ni mogla ponehati. Toda tretjo minuto je sošolka vendarle za en tempo zaostala; moja gostiteljica jo je cmoknila namreč prav takrat, ko je njena sošolka odtrgala svoje lice od njenih ustnic; da bi pa ne bila prijateljica za en poljub oškodovana, ji ga je sošolka takoj vrnila, pa spet ne za časa, spet v trenutku, ko se je lice moje prijateljice oddalilo od sošolkinih ustnic. In iznova so poljubi kakor petarde brez škode eksplodirali v zrak.

Končno je vodeni steber spet razpadel na svoji osnovni barvi: temnorjavo in zelenkastovišnjevo. Prijateljici sta se oddehnili, kakor na povelje.

potegnili iz torbic nekake rdeče paličice, si namazali ustnice, napudrali nosove, se še enkrat radostno spogledali — in šele tedaj se je njuna pozornost obrnila name, skromnega, pozabljenega, oglušenega in oslepljenega od šuma in ropota.

«Dovoli, da ti predstavim Njuro, svojo najboljšo prijateljico.»

Sošolka me je raztreseno pogledala:

«Me zelo veseli.»

«Meni se tudi zdi!» sem se zadovoljno zahehtal, ves vesel, da sta se končno vendarle spomnili name.

«Kaj ste dejali?»

«Dejal sem, da mi je Vera Nikolajevna že dostikrat pripovedovala o vas.»

Zlagal sem se. Samo zato sem se zlagal, da bi mi posvetili vsaj malo pažnje.

Nič strašnejšega mi od dveh sošolk, ki se po dolgem času spet vidita. Če gledaš takšno dvojico, ti zavre kri, pa če si drugače še tako potrpežljiv.

Sedli sta na divan, ena na mojo desnico, druga na levico, in od tega trenutka dalje sem se izpremenil v ničeta, v divanovo blazino, preko katere se je moči razgovarjati, kakor da je sploh ni...

Njune oči so se zanosno uprle druge v druge, roke pa so se spletle preko mene in mirno počivale na mojih krotkih kolenih.

«Torej tako je bilo», je začebetala moja gostiteljica.

«Da-a...»

«Ali se spominjaš Kuzika?»

Obe sta se zasmejali.

«Kaj bi se ne. Medam, medam, dovolite?» Haha! Kje je pa Lilja?»

«Nu, kje neki? Omožila se je s Savosjo Brinkinom.»

«Ni mogoče! Kdo bi si mislil... In Žužotočka?»

«Je odpotoval v Vladivostok. Alike je v vojni padel.»

«Ali se spominjaš Mike v zaboju?»

«Ha-ha-ha...»

«Kakšnega Mike?» sem vprašal z vidnim zanimanjem.

«Ah, tega vam ni treba vedeti. Ni nič kaj spodobno. In veš, Kostja Limonček je postal tak fant, da ga ni moči spoznati. Violončelo igra.»

«Kaj pravite?» sem zazelhal in namah me je prevzelo silno zanimanje za neznanega virtuoza Kostjo. «On da igra violončelo? Kdo bi si mislil!»

«Ali ga poznate?»

«Mm... Ne.»

«Kaj se pa potem vtikate v tuje stvari. Ali veš, kje je zdaj Grigorij Kuzmič?»

«V Poštni ulici števil. 82 stanuje.»

Neznana imena, priimki, naslovi, vse to je tako naglo brzelo mimo mene, kakor da sem se proti svoji volji zatopil v čitanje starega telefonskega imenika.

Name sta povsem pozabili. Lica so gorela, oči so blestele, iz ust pa sta zaporedoma, drugega za

drugim, sipali vsakojake Alike, Žužotočke in Grigorije Kuzmiče.

Jaz pa nisem človek, ki bi se kar takole sprijaznil z omalovaževanjem tako važne osebnosti, kakor sem jaz.

Dolčas mi je, nič me nimata za mar — toda takoj zdajle se bom kratkočasil in postal bom središče zanimanja.

Pripravil sem se in čakal samo še ugodnega trenutka za naskok.

«Kje je zdaj tisti študent, ki je hodil za teboj, ali se ga še spominjaš?»

«Adja Bers?»

«Adja Bers?» sem vzkliknil. «Kaj nič ne veste o njem?»

«Ali sta vidva znana?»

«Kajpak, prijatelja sva! Tako mi ga je žal, resnično mi ga je žal, da ne morem povedati, kako mi ga je žal.»

«Kaj pa je z njim?»

«Nu, kaj neki. Skuhal se je. V milu se je skuhal.»

«V kakšnem milu?»

«To je cela povest. Žalostna, res je, silo žalostna povest. Ali poznata Kostjo Drabkina?»

«Ne...»

«Nu, kajpak, kako naj bi ga tudi poznali. Ta Kostja je imel torej milarno. Nekoč sta ogledovala z Adjo kotel, v katerem se je kuhalo milo. Adji je izpoddrsnilo in padel je vanj! Še danes mi ta strašni dogodek roji po glavi. Kadar se umivam, se mi vedno zdi, da vidim v milu Adjev las ali pa gumb.»

«Strašno! Lahko si mislim, kako njegova sestra Ljudmilica trpi.»

«Njej je vseeno,» sem žalostno zmajal z glavo.

«Ni je več!»

«???!»

«Slamorenica. Na imenju grofa Kellerja. V pijanem stanju.»

«Kaj pravite? Ali je Ljuda pila?»

«Kakor kobilica. Alkoholizem. Dedičnost. Skupaj z Žužotočko sta pila.»

«Ali poznate Žužotočko?»

«Kakor svojih pet prstov. Obesili so ga v Harbinu. Organiziral je tolpo Hunguzov. Ujeli so ga v opijski kadilnici. Branil se je ko lev. Sedem jih je.»

Dosegel sem svoje. Pozornost sošolk je bila prikovana name. Usteca sta imeli od prevelikega zanimanja lahkoverno odprta, grudi so se jima sunkoma dvigale. Mračnost in tragizem, s katerima so bile okrašene poslednje minute cele verige starih prijateljev in prijateljic obeh sošolk, sta počasi odstopala svoje mesto zanimanju in romantičnemu pripovedovanju.

Tudi lahkomišelnost ni smela izostati: Milja se je posvetila gledališču, potem je odšla v bar in zdaj pleše s svojim partnerjem, z nekim zamorcem ali Turkom, vrag vedi, s kom.

Postal sem duša te male družbe: vse sem vedel, o vseh sem razpravljaj kot njun najboljši prijatelj in skupni konfident.

Caroval sem kake pol ure.

Po kratkem odmoru, posvečenem spominu tragično preminulega učitelja nemščine Kuzika, ki se je ponesrečil ob požaru v nekem kinematografu, je gostiteljica vzdihnila in vprašala:

«Ali pa se spominjaš Katjine 'Lipovke'! ... Kaj je z njim?»

«To pa jaz vem,» sem naglo posegel vmes. «Oženil se je s ciganko iz Šmikovljevega zbora, ki ga je iz ljubosumnosti zastrupila. Pred nekaj dnevi se je to zgodilo. Pričakovati je senzacionalnega procesa! ...»

Obe sošolki sta me pozorno pogledali.

«Koga?» sta me vprašali obe hkrati.

«Kako — koga?»

«Koga so zastrupili?»

«Njega vendar ... Lipovko, ali kakor sta ga že imenovali, hm! Katjinega Lipovko so zastrupili.»

Moja gostiteljica je vstala z divana s pogledom, ki ni obetal nič dobrega.

«Ali veste, kaj je to Lipovka?»

«To ... je on. Tisti, no, tisti, ki se piše Lipovka. Tako mu vsaj pravijo. Črnolasec.»

«Slišite, to je pa že preveč! 'Lipovka' je Katjino imenje, ki se ni moglo oženiti s ciganko iz

zbora in ki ga niso mogli zastrupiti. Že zdavnaj sem opazila, da ljudi malo prehitro odpravljate na oni svet. Zdaj razumem ...»

«Zapodi ga,» je svetovala razjarjena sošolka.

«Kdaj se odpelješ, Njura?» je vprašala gostiteljica.

«Čez deset dni.»

«Torej, mladi predrznež, odidite in ne vrnite se prej kakor čez deset dni. Za ta čas vas izobčam.»

Cinično sem se zakrohotal in poslal damama zračni poljubček:

«Pozdravite Žužotočko!» sem kriknil in odšel v prednjo sobo.

Ko sem oblačil površnik, sem slišal:

«To ti je nepridiprav. Poslušaj, in kje je Dinočka Kaplan?»

«V Kursku. Štiri otroke ima že. Ha-ha-ha! Ali se spominjaš pomarančnega želéja na pikniku?»

Velikanska, okorna lokomotiva spominov je zapiskala, se premeknila in odpeljala s seboj v megleno daljo zamaknjeni sošolki.

Dragi čitatelj, vse je ničevno, vse je minljivo.

Iz ruščine Boris Ziherl.

O a z a

V oazi je več neveselega kakor veselega, pa najsi govorimo o veliki oazi, sredi katere stoji majhno mesto z nekaj tisoč prebivalci, ali o neznatni zelenici v Sahari z enim samim studencem ter z eno ali dvema strehama. V večji zelenici spada k najžalostnejšim pojavam polk vojaških kaznjencev ter višek evropskega trpljenja, tujinske legije. Danes ne moremo pisati o bridkosti med vojaki tujinske legije. Vendar pa že zdaj opozarjamo romantične mladeniče na veliko trpljenje v tujinskih legijah. Vsako najhujše delo pri nas je veselo opravilo in slednja najslabša družina je vzorna, vsako najslabše mesto je prava oaza sreče proti tragičnemu trpljenju vojakov v teh tujinskih legijah. Puščavo, pekoče sonce, barbarske kazni in popolno brezpravje danes samo omenjamo. Pripomniti moramo, da so odnošaji v francoskih legijah boljši kakor pa v španskih.

Nekaj strašnega so javne hiše v oazah. Tragedija nesrečnih žensk v teh brlogih je slična žalostni usodi vojakov v tujinskih legijah. Brezpravne so, nikjer ne najdejo pomoči, pobegniti jim ni mogoče. Vojaška služba v carski ruski državi je bila vsekako demokratična v primeri s službo v tujinski legiji. In nesrečna ženska, ki pľide v tukajšnje brloge, upravičeno zavida ženske v bordelih na evropski periferiji in v najsodomitnejših industrijskih mestih kjerkoli. Iz Sibirije na Rusko in v Evropo je bilo težko pobegniti, ali kakor pripovedujejo Rusi, ki služijo v legijah, lahko proti poizkusom, pobegniti iz oaze do železnice, pristanišča ali v eno sosednih držav. Beg iz oaze v nevarne kraje je nekaj takega kakor skok z ladje v morje, kjer je obrežje ali rešilni čoln bogve kje. Utoniti je vsekako bolje, kakor pa poginiti v žgoči puščavi!

Tragedija zlasti domačih mohamedanskih žen, če se omožijo z brezsrčnimi zanikarneži, je brez primere. Mož zapodi čez nekoliko let zakonskega življenja ženo z otroki vred. Namesto dvajsetletne, tridesetletne vzame novo ženo, po našem še otroka. Dasi kaj takega ni ravno na dnevnem redu, saj je večina Mohamedancev plemenite in vzorne nravi, vendar se pogosto dogaja, kajti mohamedanska vera, ki prepoveduje poškodovati cvetico in ima takih lepih pravil na stotine, dovoljuje možu vse, ženi pa bore malo. Izgnani ženi ostane edino odprta hiša — bordel, da postane sužnja oazne soldateske.

K žalostnemu življenju spadajo v premnogih naselbinah bivališča domačinov, kar opazi tujec zlasti v oazah z vojaškim režimom. Povsod, kjer je občan prve, druge in tudi pete kategorije, ni mogoče govoriti o obliki, kakršno zahteva čut današnjega človeka, ki si zmotno domišlja, da je doba, ki je bila vzrok vojne Severa proti Jugu, prav za prav že jako daleč.

Pa še neka reč je v Orientu strašna: veliko število slepcev in strašno razsajanje očesnih bolezni, ki pa jih kolonizatorji do malega nič ne zatirajo. Prav tako se malo zmenijo za šolski pouk in za življenska varnostna sredstva. Tako morate neprestano paziti, da bi ne podrli slepeca ali se obenj spoteknili. A osobito v oazah, kjer pri nepoučenem ljudstvu in spričo pomanjkljive javne varnosti divja samum, so prizori v tem pogledu od sile žalostni.

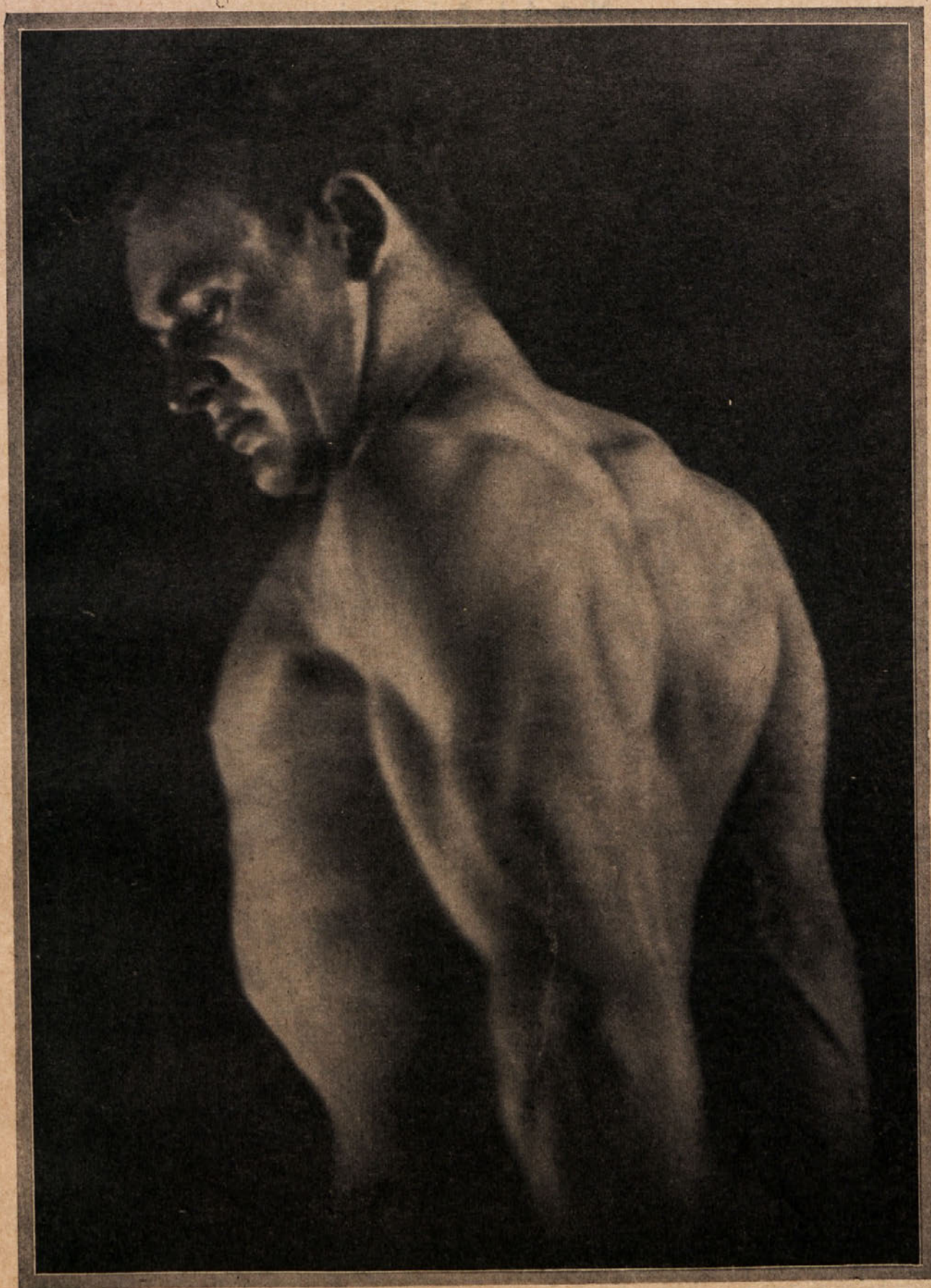
No pa oaza ima tudi svoje radosti. V to sodi zlasti krasota prirode, ki je po svoji vegetaciji in rastlinski mnogoličnosti neizrečno lepa. Tako v oazi precej pozabite, da je okoli in okoli puščava, v kateri ljudje

in živali od žeje umirajo. V večjih oazah izvira studenec poleg studenca, mrzli zraven toplega, mineralni poleg zdravilnega. a v potokih in rečicah je toliko lepих ribic, katerih bi ne bil vesel samo sportnik-akvarist, ampak vsakdo, ki ima količkaj veselja in užitka v božji naravi... V ribnikih in v mnogih krasnih kopališčih s talnim pritokom in odtokom je veliko želv. Narava je res pravi čudež; ribice, o katerih govorimo, preplavajo bržkone vso Saharo! Globoko pod jako obsežnim prostorom puščave teko reke in potoki. Tam pa, kjer se prikaže voda na dan, vidimo žive stvari, ki pridejo za nekaj časa pogledat svetlo sonce, nakar zopet izginejo v neznane podzemeljske vodotoke, do katerih ne bo človek nikdar prodril... Domačin ljubi svojo zelenico, rad ima cvetice in njih omamljivi vonj. Petje različnih, nam še neznanih eksotičnih ptičev je zlasti proti večeru, ko se začujejo klici iz stolpov mošej na čast Alahu, posebno poetično. A tam zunaj v puščavi in breznadejnih gorah živi še šakal, potlej silno plaha gazela, ki je človek do brega srca kar ne more ustreliti, dalje muflon, v obmejnih krajih pa, ki so rodovitni, je veliko divjih živali, katerim so lovci jako gorki. Hien, ki so higienske dobrotne puščave, ne streljajo. Splošno ni nevarna človeku in se mu povsod umika. Berberski lev je pa že davno zatrt. In tako je domačin, ki je strasten lovec, še ob to veselje. Zato pa tem bolj ugonablja strupene gade, ki so prava nadloga oaz, kakor tudi škorpionji in življenju nevarni pajek tarantela. Kogar ugrizne ta pajek, se mu rado zmeša od silnih bolečin.

In s temi opasnimi živalmi se navadno zabavajo vojaki tujinskih legij. Okoli večjega kamna zakurijo ogenj, na kamen položijo škorpionja, ki ne more čez ognjeno ograjo nikamor uteči, a se opali pri vsakem poizkusu. Naposled se vrne na sredo kamna ter po daljšem premisleku zabode strupeno svoje želo v lastno telo. Drugič spravijo v «areno», to je v večjo škatlo, tarantelo in škorpionja. Zdaj se prične med njima boj za življenje in smrt. Naposled je škorpion premagan in na drobne kosce raztrgan. S takšnimi mučnimi prizori si krajšajo čas brezsrčni vojaki, katere spominja boj škorpionja na njih lastno borbo, da bi pobegnili iz nesrečnega kraja.

Končno je pa še nekaj lepega na oazi, tako na prostori kakor tudi na majhni, kjer je naseljenec kakor ponosen puščavnik na majhnem otoku. Tu ima neskončno lepo noč in na nebu milijone zlatih zvezd, h katerim obrača svoje oči srečni in nesrečni zemljan z novimi upi do pustinje in sveta, tam v daljni daljavi za ogromno Saharo.

Moška moč

Naši živci

Kaj mislite, ali smo moderni ljudje normalni? Ne glede na relativitetno teorijo, ampak ali se lahko na primer reče, da so vaši živci zdravi? Jaz prav gotovo dvomim o tem. Imam seveda razloge, da to trdim, in sicer še prav tehtne razloge.

Pred kratkim sem obiskal znanega psihiatra.

— Pravite, da se ne počutite dobro? Nervozni ste?

— Sem, odgovorim jaz.

On me nato prične izpraševati, ali je bil v moji rodbini kdo umobolen, epileptik ali alkoholik.

— Ne, vsi moji predniki so bili zdravi kakor dren.

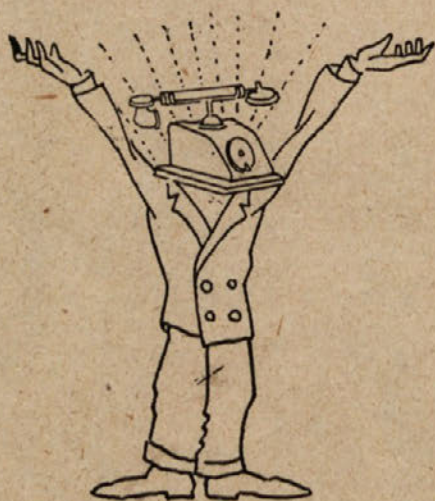
Gospod doktor me je tedaj ljubeznivo potrkal z majhnim kladivom na koleno, mi pogledal oči in me vprašal, ali me rada glava boli in ali se kdaj onesvestim. Ko sem mu rekel, da me dostikrat boli glava, mi je preiskal kri, in ko je tudi to končal, je pomenljivo skomignil z rameni, zamahnil z roko, kakor bi hotel izraziti dvom, in rekel skozi zobe:

— Res ne vem, zakaj ste tako nervozni in izčrpani.

Torej niti on ne ve!

Toda... Jaz in vi seveda vsaj čutiva, odkod to izvira. Evo...

Spim. V težkem, trdnem spancu. Zviškoma planem pokonci.

Brrrrr! Brrrrr!... Ah, ta prekleti telefon! Skočim iz postelje, iz tople postelje. Kovinska zvonca telefona se mi zdita kakor oči pošasti... Halo!... Kdo tam?... Kaj?... Tukaj sem jaz, in ne Tone Bučar!

Napačna zveza! To bi si bil lahko mislil. Kdo bi me sicer klical tako zgodaj! Seveda sem legel zopet v posteljo. Toda komaj sem dobro zaprl oči, nekaj strašno prasketajoče zabobni po ulici. To je stroj za phanje asfalta, ki je pričel delati. Kdo ve, kolikokrat bo še

zabobnel! O spanju seveda ni več govora. Obupan vstanem in se jamem oblačiti. V zadnjem hipu opazim, da ni nikjer gumba od srajce. Oh, to večno zlo moške toalete!

Nazadnje sem ga našel v žepu telovnika. Ko sem hitro pogoltnil zajtrk, sem si opeknel ustnice. Za vruga! Na ustnicah se mi je naredil mehur. Zunaj vreščanje. Na dvorišču otepavajo preproge, kakor bi grmeli topovi. Pred vežnimi vrati se začuje močan glas mlekarka. V sosednem stanovanju brni priprava za vsrkavanje prahu. Nekje pod menoj nekdo uglašuje klavir. Pravi direndaj! In to že od ranega jutra!

Ah, ko bi bilo to vse! V tej zmešnjavi pa mora biti človek še zbran in mora imeti v glavi vse polno reči. Na primer: širina ovratnika številka 42, številka rokavic 9, telefon 2616, tramvaj 1 in 3, nadalje številko hiše svojega dekleta, številko srečke, številko zavarovalne police, oj, koliko različnih števil! Zdi se mi, da imam računski stroj v glavi, toliko je teh števil. Grozno se bojim, da se mi vse te številke ne zmešajo. Le pomislite, kako bi bilo, ko bi v trgovini zahteval ovratnik številko 9, in čakal na tramvaj številko 2616! Strašno, zares, strašno!

Na ulici sem. Tramvaji, avtomobili, avtobusi, vozovi, trobente, sirene, zvonci, nešteto klicev, klici prodajalcev časnikov, voznikov itd. In temu pravijo «simfonija velikega mesta»! Vozim se z avtobusom. Moj sopotnik mi reče:

— Kakšno drevenje! Že pol ure stojim na eni nogi.

— Da... ampak na moji nogi!

Vsi potniki okrog mene čitajo časnike. Papir šelesti. To mi strašno draži živce, toda kaj hočem.

Nazadnje pridem v pisarno. Pregledam jutrnjo pošto. Skoraj nobenega pisma, ki bi me razveselilo. Vse same zahteve in opomini, tako da se mi zdi, kakor bi bil ves svet zoper mene. Na vsa ta pisma je treba odgovoriti, toda gospodične strojepisne še ni...

Večer. Komu je mar zabava! Pa tudi če grem v gledališče, kinematograf ali kavarno, ali je to morda razvedrilo in oddih?

Ko ležem in me objame spanec, se zopet prične nočna simfonija. Če v sosednem stanovanju slučajno ne hrešči gramofon, se gotovo na strehi breznata maček in mačka. Poizkušam, da ju preženem, toda zastonj, nekje visoko sta nad menoj in presunljivo mijavkata. Tri je žel! Kaj naj počnem? Čeprav vem, da bi tega ne smel storiti, vendar vzamem prašek za spanec.

Zjutraj sem zopet ves obupan.

*

Zdravnik pa ne razume, zakaj so naši živci tako izčrpani. Res, to je težko razumeti!

Moč človeka v primeri z močjo žuželke

Ko bi človek imel mišice, kakršne ima bolha, bi lahko preskočil najvišji nebotičnik.

V primeri z bolho bi moral človek preskočiti ameriški nebotičnik.

najprej bolho, to drobno, živo, črno stvarco, ki nas je že tolikokrat vznemirjala. Ni človeka, četrtonožca, krkona ali ptiča, ki bi se, kar se tiče mišične moči, v razmerju s svojo telesno velikostjo mogel primerjati z bolho. Strokovnjaki trde, da so bolhe, ki skočijo do 1 m 20 cm visoko, ali recimo, da bi mogla vsaka bolha skočiti samo pol metra visoko, bi že to pomenilo neverjeten telesni podvig. Zato ima tudi bolha naslov šampiona v skakanju. Če se primerja njena energija pri skoku in njena velikost s človeškim telesom, bi mogel človek, ko bi imel podoben mišični mehanizem, preskočiti brez vse težave najvišji ameriški nebotičnik, ki ima 80 nadstropij. Človek, ki bi hotel iz Ljubljane v Zagreb, bi napravil potemtakem samo nekaj skokov, pa bi bil v Zagrebu. Ali če pomislimo, da bi mogla bolha, ki preskoči vselej po 5 do 10 cm, vleči majhen voziček iz kartona in na njem tovor, ki bi bil stokrat težji od nje, potem bi moral človek potegniti avto z 80 potniki. Takšna je človeška moč v primeri z bolho, če pa primerjamo človeško moč z drugimi žužkami, dobimo še neverjetnejše rezultate.

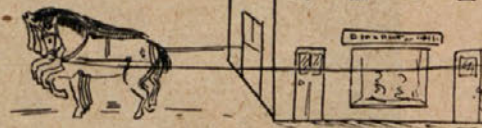
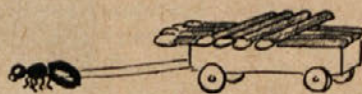
Z mikroskopom povečana bolha.

Kako strmino, kadar gledamo atleta, ki vzdigne z lahkoto, kakor bi vzdignil pero, velikansko železno kroglo ali pa pretrga debelo verigo. Ali pa atleta, ki drži z golimi rokami dva avtomobila, da se ne moreta premakniti. Že to se nam zdi večkrat čudno, kadar gledamo postrežke, ki vlečejo voz z velikanskim tovorom.

Vse polno trenutkov je v življenju, ki nam pričajo, da je človek močan, da je morda najmočnejše bitje na zemlji. Če pa malo globlje posežemo v bistvo in si ogledamo človeško moč z druge strani, bomo videli, da je človek v razmerju s svojo težo in velikostjo precej slabotnejše bitje od žuželke. To niso samo domneve, ampak zaključki, ki so jih rodila dolga opazovanja življenja raznih žuželk, zaključki, ki so uspeh celih študij. Poglejmo n. pr.

Človek v primeri z muho.

Moč mravlje prekaša moč štirih najmočnejših konj.

Muha n. pr. čisto lahko drži med nogami vžigalico, človek bi moral potemtakem vzdigniti bruno, ki je debelejša od njega in dolgo enajst metrov.

Če napravite majhen voziček iz kartona in naložite nanj 8 vžigalic pa vprežete vanj mravljo, ga bo ona vlekla brez vsakega napora.

Moč pajka je precej večja od moči človeka.

potemtakem potegniti več ko 15.000 kg. Večji pajek lahko drži med nogami cel list novin oziroma težo, ki je 20krat večja od njegove. Če pomislimo, da tehta človek 70 kg, bi moral držati na svojih rokah okoli pol

Pomniti pa je treba, da je vsaka vžigalica vsaj trikrat težja od mravlje, potemtakem vleče mravlja tridesetkrat večji tovor kakor je ona sama težka. Ta teža ustreza teži trinadstropne hiše, ki bi jo komaj potegnile tri Krpanove kobile. V primeri z močjo mravlje bi moral človek potegniti več ko 10.000 kg.

Ko bi vpregli pikapolonico v takšen voziček in posadili vanj miško, bi ga ona sicer težko potegnila, potegnila bi ga pa le, in miška bi se lepo vozila. Ta tovor bi bil nekako 250krat težji od nje same. Normalno težak človek bi moral

Če pikapolonica lahko vozi miško, bi moral človek peljati avto.

milijona takšnih listov oziroma 35 tisoč novin, ki bi imele po 16 do 20 strani, kar je toliko kakor okoli dva tisoč kilogramov. Tega pa ne more. Močan človek nese komaj 150 kg.

Poljub v upodabljaljoči umetnosti

V vseh umotvorih slikarske in kiparske umetnosti nima poljub, ki ga ne spremljajo kretnje, nobenega pravega učinka, kakršnega bi vsako umetniško delo moralo imeti.

Zelo zanimivo estetsko poglavje, o katerem je treba temeljito razpravljati, je poglavje o razliki med domišljijo literarnih in slikarskih mojstrov in nazadnje o razliki med domišljijo slikarjev samih.

Lepa literarna slika v obliki groteske ali podobnega je lahko zelo smešna. V slikarstvu se ta razlika in težava reprodukcije enega in istega objekta najlepše vidi pri slikarski umetnosti poljuba. V literaturi je poljub zaradi svoje nežnosti prav prikladen in hvaležen objekt in se da s sto in sto besedami zanimivo popisati. V slikarstvu ni tako. Poljub je tu zgolj optičen predmet in se na sliki kaj hitro opazi tudi najmanjša napaka, ki lahko vzame delu vsako vrednost. Mislimo si samo sliko, ki brez efekta pred očuje spajanje dveh strasti ali hrepenenje dveh osebnosti druge po drugi; takšna slika je brez vsake cene.

«Večna pomlad»,
umotvor kiparja Avgusta Rodina.

«Poljub», kip Avgusta Rodina.

Če vzamemo čisto anatomiko, imajo slikarji še eno težavo: poljub je namreč trenuten izliv občutja notranje volje. Ta volja se opazi zlasti na obrazu, in če pomislimo, da ne vidimo pri poljubljanju razen malo nosu in hrbta prav nič drugega, šele lahko slutimo, kakšne težave mora premagati slikar.

Zato slikarji neprestano iščejo novih gibov glave, rok in mišic ter načinov objemanja in slikajo poljub kakor pečat, ki je lep, če se poudari in podčrta s kretnjami ostalih udov in telesa. Slikar potrebuje vznemirjenja, ki ga izrazi pri poljubu z raznimi gibi udov, glave in vsega telesa; ti gibi mu pomagajo, da ustvari lik občutja.

Spajanje ustnic pri poljubu je nevidno in ga slikar ne more naslikati. Sami se lahko o tem prepričate, da slika, na kateri je bolj vidno izraženo spajanje ustnic, prav slabo deluje na gledalca.

Poljubov imamo več vrst: prvi poljub, poljub pri ljubimkanju in zadnji ali poslovljni poljub. Prav zaradi te svoje raznovrstnosti se da poljub le težko izraziti, če si umetnik pri tem ne pomaga s kretnjami, ki poljub spremljajo.

Kipar Rodin dokazuje v svojem delu »Večna pomlad«, kako velik je pomen gibov. Dinamičnost, viharji izbruhi in zelo krive linije na vzravnem telesu ženske, močno zvijanje njenih udov in pomenljivo zvijanje moškega telesa podčrtava elementarnost in jakost udarca ljubezenskega vala. Prav isto vidimo pri »Poljubu«.

Ravno nasprotno učinkujejo dela italijanskega mojstra Bronzina, ki na primer na sliki »Venus in Kupid« jasneje izraža spajanje ustnic, medtem ko kretanje bolj zanemarija; zato puste njegova dela gledalca hladnega.

Popolnoma drugačen vtisk zopet napravlja na nas slika slikarja Fragonarda, na kateri je jasno naslikano spajanje ustnic, hkrati pa tudi toliko nežnih in graciozних gibov ter zvijanje telesa, in sicer vse to s toplino in sladkobo francoskega rokoka.

Gavarnijevo »Scena v ateljeju«.

Isto velja za Gavarnijevo »Sceno v ateljeju«. Spajanje ustnic je, kakor vidimo na sliki, bolj jasno izraženo, toda brez nedolčnih gibov rok, ki bi izražali

»Psihija dobi prvi poljub od Amorja«, delo Gérarda, ki ne more dejstvovati na gledalca, ker nima kretanj.

»Ukraden poljub«, delo slikarja Jeana Fragonarda.

V krogu delo istega umetnika »Prvi poljub«.

emotivno stanje poljublajoče se dvojice. Pri tej sliki nima gledalec nobenega užitka, prav tako tudi ne pri sliki »Amorjev poljub« od Gérarda.

Poljub ni predmet klasicizma ali romantizma, kakor mu je hotel dati značaj Gérard v svojem psihičnem »Amorjevem prvem poljubu«. Prvi poljub mora biti prav gotovo iskren in brez vsakršne tendence. Poljub ne sme biti takoj strasten. Toda ali kaj pomeni poljub brez strasti in emocije? Prav nič.

Razlika v pojmovanju poljuba izvira iz čisto zunanega vzroka. Prav od istega vzroka je tudi odvisno, ali je predstavljanje poljuba v oblasti erotike. Dognano pa je, da se erotično občutje oblikuje kakor ostala umetniška občutja. Ko bi hoteli poiskati mejo,

Gabriel Max: »Korintska nevesta«, pri kateri so gibi poudarjeni.

bi videli, da je ta meja čisto konvencionalno-kulturna in da je pri določanju te meje najodločilnejše podnebje. Evropejci, ki smo že od najzgodnejših časov prisiljeni, da nosimo toplo oblačilo, občutimo bližino golote z dotikom roke ali obraza z erotičnega stališča drugače kakor ljudje vročnega pasu. Že med pojmovanjem Italije in Severne Evrope je v tem velikanska razlika. V »svobodni sferi« slikarske umetnosti onstran Alp se pri umetniškem oblikovanju poljuba prav pogosto zahteva ravno erotika.

Gledališki pregled

DRAMA.

Ivo Peruzzi

• (Nadaljevanje.)

Dne 27. maja.

«Marij.» Igra v 4 dejanjih (6 slikah). Spisal Marcel Pagnol. Poslovenil Alfonz Gspan. Režiser: dr. Gavella.

Dne 22. septembra 1929 smo videli premiero Pagnolove komedije v 4 dejanjih, ki je v režiji Šesta in po kreaciji Cesarja (Topaz) ostala v živem spominu.

V mladem Mariju, sinu marseillskega lastnika bara, je morje zaplulo v južno-budno ljubezen do lepe Fanny. Fanny se zaveda, da je to morje močnejše od nje same, zato zatre svojo ljubezen in v plemeniti žrtvi celo pomaga dragemu do cilja. Fanny tudi sluti, da se bo Marij zopet povrnil, in čuti, da se je tudi v njej bunil razburkan košček morja, ki je vrelo v srečo njene matere.

Gavellova režija je ustvarila verno sliko tega toka do potankosti. Prizori so realistično verni. V igranju mestoma raztegnjenega in neenako močnega dejanja so bile opazne praznine in pojemanje, ki je menda lastno našemu čuvstvovanju. Jan je po daljšem presledku z iskro mladostjo simpatično uveljavil Marija. Kralj (oče) je med redkimi rasel v višino, deklško živa in ljubka je Fanny V. Juvanova. Čvrsto pristna mati Honorina je mogla biti le P. Juvanova.

Izvrsten v maski in v igri je Piquoiseau (Sancin), ki predstavlja živo hrepenenje do čarobnega morja. Panisse (Cesar) pa z izmenjujočo prepričevalnostjo podaja srčno vdanega vdovca-ženina, ki ga h koncu po vsej verjetnosti Fanny tudi usliši. Pozornost so vzbujale manjše vloge (Slavčeva, Potokar). Režija jih je očitno stavila v osprednje mesto, da žarko osvetljuje milje starega pristanišča s svojimi mornarskimi bari in ulicami. Escartefigue, vedno varani soproj in pomorščak-kapetan, je karakter zase (Lipah). Mr. Brun (Železnik), kurjač in Le Goelec (Murgelj, Jerman) so solidno postavljeni.

Dne 17. septembra 1932.

«Celjski grofje.» Drama iz življenja srednjeveških fevdalcev, katerim so tlačanili naši predniki (5 dejanj). Spisal Bratko Kreft.

Dramska sezona je bila otvorena z izvirnim slovenskim delom, ki je snovno zanimalo že štiri naše odrske oblikovalce. Jurčičeva dramatisirana zgodba Veronike z Desenič, Župančičev visokoumetniški poem, Novačanova ideologija o Hermanovem združitvenem snu pod celjsko zvezdo so po svoje gledano in ustvarjeno šli preko slovenskega odra. Bratko Kreft — četrti

celjski kronik — ali je bila upravičena tudi njegova obdelava? Ali je hotel mladi Heine Goetheju stopiti s Faustom nefevdalno na prste? Morda je res taka praznina v naši zgodovini, da ni možno mimo razvalin celjskega gradu in če prav govori o Kacijanarici in luteranih stari Kamen, po dolini gradov Dolenjske kronika slovensko-hrvatskih puntarjev in drugo še kaj? Tle odkriti dvomi pred predstavo so po uprizoritvi potihnili na mah, posebno ko vemo, da je Bratko Kreft dovršil komedijo «Kreature», storijo o našem naznanjaštvu ob pričetku vojne, in da koncipira «Veliki punt» kot svoje tretje odrsko delo.

Iz pogovora z avtorjem naj navedem le nekaj misli. S «Celjskimi grofi» je hotel biti Kreft pravičen predvsem zgodovini, Hermanu, Pravdaču in s tem — last not least — tudi sebi. Objektivno pokazati na dobo učene dialektike skolastikov okrog leta 1428., ko je divjala na Češkem vojna s husiti in se je prebujena Francija borila z osvojevalno Anglijo, brez globlje pesniške intuicije osvetliti profile karakterjev propadajočega fevdalstva in nastajajočega prosvitljenega meščanstva, s kronološko vestnostjo razširiti zapah, ki nam je zapiral pogled nazaj in okoli nas: to je Kreft hotel in — dosegel. Nastop husitov, ki so zanikavali upravičenost privatne lastnine, ni le versko razmajal srednjo Evropo, zazibal je tudi v temeljih dekadentno cerkveno hierarhijo tedanje dobe, ki je z obsodbo Husa na tridentinskem koncilu pokazala svoj strah pred ljudskimi svetovidci in anonimnimi kmetskimi mučeniki, kakršnega je Kreft ustvaril v svojem Pravdaču. Zaradi tega je avtorjevo delo nehoteno tudi protest proti potvorbi zgodovine iz rodoljubja. Pravdač je bil v spremstvu Hermana celjskega na tridentinskem koncilu, kjer so bili navzočni trije papeži in šest sto vlačug, kakor pravi ogorčeni zgodovinski resnicoljub. Pravdač je bil ljubimec kraljice Barbare, v zavesti mu je tlela skrivnost njegovega rojstva in v živ stik je prišel s florentinskimi meščani, ki so dvignili pomen denarja in svobodne besede. To je bil čas, ko je živel Dante in zlatogolčil Petrarca, a tudi sladko svinjaril galantni Boccaccio. Pravdač pa je ujel tudi iskrico iz Husove grmade: postavlo človeške vesti. In tedaj se začne krhati celjski grad in vstajati celjski tržan. Odjek tega evropskega boja in kaosa v okviru kronike Celjanov na domačih tleh je miselna nitka Kreftovega dela. Tragični zgodbi Veronike Deseniške se avtor ni mogel ogniti. V pisano družbo minoritskih ženskarjev in uživajočih gvardjanov, omahujočih tržanov, razvratnega Friderika celjskega, nič obetajočega mladega Ulrika, tu med scene lascivnega tajnika drž. kanclerja Eneja Silvija Piccolomini, poznejšega papeža Pija II., in vlačugarske kraljice Barbare — je vpletena zgodba Veronike in Pravdača.

Kot simbol neomajnega fevdalstva pa stoji v ospredju stari Herman celjski kot 80letni stari, ki h koncu teatralno strga «celjski sen» — zemljevid in gleda, kako se njegova sinova pri pijanem slavu pravdata za prednost pri čistem kmetskem dekletu, ki ponižno-plaho čaka, da zadosti grofovsko pravico o prvi noči... V ozadju pa se že javlja kmetski glas, ki prekolkne Celjane. Vmes pa z neprikrito ironijo postavljen moli P. Gregor: «... sed libera nos a malo. Amen.»

Realistu Kreftu je bila vsebinska, idejna stran edinele važna. In to je prednost. In to je hiba. Učinkovala pa je drama — razen odrsko manj močnega četrtega dejanja — vse do konca. Sodna scena, vršča se kakor vse tajne razprave v gradu, je zaeno Pravdačev confiteor.

Režiser Bratko Kreft.

«Ne pravica človekova, temveč grofova pravica imej tu besedo. Toda ta pravica ni pravica, ker je razdelila človeštvo v stanove in pozabila, da je pred bogom in pravico vsakdo samo človek...»

Ali iz dvoboja Herman - Pravdač:

«Vse, kar je, ima pravico, da živi.»

Kot konkluzija Pravdačevega govora v izrazu bodočega ekstremnega humanizma.

V enem: Kreft je razmaknil naše kulise in pokazal na širši obzor. Kolikor je v njem potisnjen v ozadje poet, toliko bolj je podčrtan mislec in idejni arhitekt, praktičen odrski konstruktor, točen prostosledeč in večkrat skoro zagrizeno suh objektivist. Tudi efektna režija O. Šesta se je gibala v teh mejah.

Uprizoritev. Levar je Kreftovega Hermana moderiral glasovno in splošno kreativno. To je bil le še stari, trmoglav tigr, ki je mnenja, da je «kmetov in kmetič kot listja in trave», a h koncu zasluti, da bo Pravdač svojo pravdo dobil. Neznana mu je nevarnost mučeništva, svoje poslanstvo smatra za svoje usodno zvanje. Friderik, njegov starejši sin, nosi pasivne znake uživača in je bolj osmešen ko tragičen. V tem smislu je Kralj storil svoje najboljše. Barbara Nablocke je galantna dama, kateri Piccolomini kot zgodovinski avtor nedvoumni noveli stoji verno ob strani (Drenovec). Oba sta tvorila srečno protiutež krepki in realistični, verno po M. Danilovi ustvarjeni Veroniki in dosledno pojmovanemu Pravdaču

Jermana, ki lahko to vlogo nesporno šteje med svoje najboljše. Jošt von Helfenstein (Skrbinšek) je oglatovojaško pojavo okrutnega birača v polno pogodil, najbolj naraven lik je bil Cesarjev gvar-djan, dober je P. Gregor (Sancin) in ves Neceljan brbljavo-mladeniški Ulrik, ki ga je Jan karakternopozabno doživljal. Meščani (Daneš, Lipah, Gregorin), sodnik (Plut) in ostali so z živimi tipi in z velikim trudom pripomogli, da je Kreftova lahko tendenčna kronika popolnoma zmagala.

Dne 18. septembra.

«Roksi.» Veseloigra v 3 dejanjih. Spisal Barry Connors. Po S. Geyerjevi predelavi prevedel Ivan Cesar. Režiser: prof. O. Šest. Druga premiera je prinesla na oder solnce in vedrino, skoro Dickensovo angleško dobrodušnost. Avtor, Američan, je dobro znan po svoji ljubki komediji «Pegica mojega srca» v nepozabni kreaciji Šaričeve v naslovni vlogi.

Kdo je Roksi?

Roksi Harringtonova je od matere in muhasto-razvajene sestre Grace zapostavljena deklica, ki pa si zna poiskati svojo pot sama. V družini vlada nezdravo razmerje med uplašnim možem in gospodovalno gospo z malce histerično nepravilnostjo glede vzgojnih metod, družabne in človeške svobode. Roksi najde svoje zatočišče le pri očetu. Ta drobna, nežna deklica si omisli zbirko aforizmov in najde z njo pot do svojega Tonyja Andersona. Sestra Grace živi v večnem razdvoju z zaročencem Billom Caldwellom, si «izposoja» Roksine plašče, jo z materjo vred ne pripušča ne na ples in ne v družbo, a vendar je Connors in publika na strani male Roksi. H koncu se ojunaci kot mož in oče William Harrington in uveljavi srečo svoje ljubljene in nekako ob svoji srebrni poroki prične nositi hlače tudi doma. Vmes si Roksi izmišlja nedolžne vragolije, ki opozarjajo javnost in dom na njeno prikri-vano bitnost. Po ovinkih izve od starega O'Flahertyja tajnost o treh najboljših ameriških možeh, si pribori pokal, a tudi ogorčenje v družini. «Roksi» je povsod priznana in mnogo igrana zdravo-ljubka igra o notranje svetlih ljudeh, ki jih je komaj še najti pri nas, kamoli v Ameriki. Moškim tipom je nalahno vtisnjen poslovni značaj. Pri uprizoritvi je stopila v ospredje Roksi Šaričeve, ki je bila igralsko doživljana v potankostih, niansah in z nadvladujočo doslednostjo, kakršne tudi v naši drami le redko doživimo. Roksi je izprožena kot iz enega peresa, se vije v ljubkih gestah, se z mehko ljubkostjo virtuosno prilagodeva prizorom (scene s Tonyjem!) in vedno v estetskih mejah izraža svoje nežno ogorčenje ali svojo otroško-navihano vdanost, dekliško hrepenenje. Že njena mojstrska kreacija bo nedvomno priljubila Roksi kot srčno-ljubeznivo igro za vse in za vsakogar, kajti z naslovno vlogo stoji in živi tudi odločilni del uspeha Connorsovega «Zugstücka» v elegantnem šestovem režiserskem zamisleku. Cesar (Harrington) je izboren zlasti v prehodu v junaka (3. dejanje), Harringtonova (Medvedova) je vedno v sličnih vlogah malone edinstvena, kot lep kontrast Roksi je z Grace ustvarila temperamentno, živo kreacijo Mira Danilova. Ves nov in svež je posegel v sezono Jan (Anderson) v krasni skupni igri z Roksi, fino kreiran je tudi Caldwell (Železnik), presenetljivo elegantno salonsko damo je postavila Boltarjeva in posrečen je stari kavalir O'Flaherty.

K a v a

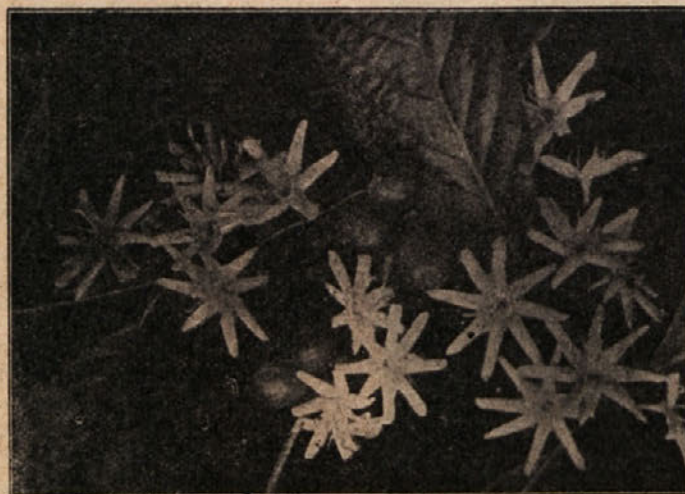
Povsod, kamorkoli pridete, naletite na — kavo. V katerokoli hišo pridete v vas, vas gostoljubna gospodinja ne bo pustila iz hiše, preden vam ne postreže s skodelico kave. Prav tako kadar greste zjutraj ali popoldne v kavarno, je zopet kava prvo, kar zahtevate od natakarja. In ko vzamete v roko časn timer, da ga pregledate, imate že pred seboj to sladko pijačo, katere prijetni vonj vas tako prijetno ščegeče v nos.

Čeprav je kava tako zelo razširjena, vendar velika večina ljudi, največkrat tisti, ki jo imajo najrajši, ne vedo, odkod je in kako se pridobiva.

Domovina kave je Azija. V Perziji hranijo dokaze, iz katerih se vidi, da je bila tam kava že pred več ko 1100 leti priljubljena pijača. V Evropo so jo zanesli beneški in genovski trgovci nekako leta 1645., in tako je pri nas Italija prva okusila slast kave. Kako priljubljena pijača je bila kava, se vidi iz tega, da so takoj odprli lokale, v katerih so kuhali kavo; to so današnje kavarnice. London je takoj za Italijo pričel piti kavo, v Francijo pa je uvedel modo kave Ludovik XIV. V Ameriko je prišla kava šele v začetku osemnajstega stoletja, toda zaradi ugodne zemlje in podnebja se je gojenje kave tako razvilo, da Brazilija, San Paolo in še nekatere ameriške države v kakovosti sploh nimajo tekmece.

Kako se obira kava.

Cvetje in plodi kave.

Kava je bila kakor ostali pridelki te vrste prvi čas jako draga. Privoščili so si jo lahko samo bogataši, in se je zato tudi imenovala aristokratska pijača.

Kavovec je nizko drevo, visoko 150 do 2 m. Najbolje uspeva v hribovitih krajih, kjer je temperatura med 15 in 25 stopinj. Kavovec rodi šele po treh letih; vsako

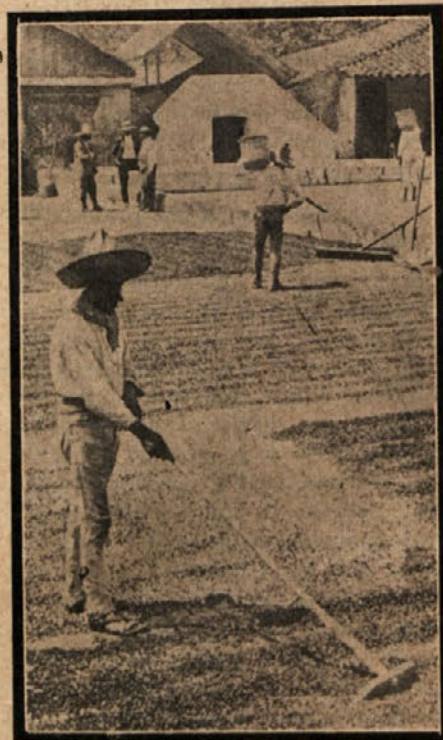
naslednje leto se potem donos veča, dokler ne doseže nekako v 20. letu svojega viška.

Sad kavovca je v podolgovati ali okrogli luski, v kateri sta drug poleg drugega po dve pločnati zrna. Ko se kavovec obere, je treba zrna izločiti iz lusk. Ker pa so luske in zrna še vlažna, bi jih le težko izluščili, zato jih denejo za tri do štiri dni na sonce, da se posuše. Ko so zrna popolnoma suha, ločijo s strojem zrna od lusk. Tako je glavno delo s kavo opravljeno; zrna se še nekaj dni suše na solncu, nakar se že lahko prodajo.

Tako je torej naša kava pripravljena za praženje in mletje. Ravnanje z njo ni ravno tako lahko, ker je treba kavovec zelo negovati.

Še veliko bolj zanimivo pa je, kako se je kava razširjala. V začetku je bila prepovedana in zaradi nje je bil marsikdo izmed njenih ljubiteljev kaznovan. Najzagrizenejši nasprotniki kave so bili zdravniki, in sicer zaradi tega, ker ima v sebi kofein. Toda navzlic temu je kaj kmalu zagospodarila po vsem svetu. Ni dežele na svetu, kjer bi je ne pili. Tako se je povsod udomačila, da si skoraj ne moremo misliti hiše brez nje.

Kakor smo že v začetku omenili, je imela kava izpočetka vse polno nasprotnikov. Kmalu ko so pričeli ljudje piti kavo, so opazili, da zelo kvarno deluje na organizem, zlasti pri nervoznih ljudeh in pri takšnih, ki imajo slabo srce. Zaradi tega so srednjeveški zdravniki z vso odločnostjo nastopili zoper kavo in zahtevali, da se uživanje te pijače prepove. In vladarji srednjega veka so res napovedali kavi vojno ter so izdajali stroge zakone, da bi preprečili njeno uživanje. Tako je izdal vojvoda hildburghauski leta 1826. odredbo, v kateri določa hude kazni za vse tiste, ki kavo pišejo, z njo kupcu-

Obraba kava se na solncu nekaj dni suši. Med tem časom jo je treba ne- prestano obračati z grabljami, da se tudi od odpodaj dodobra posuši.

jejo ali jo tihotapijo. Kdor pije kavo, kdor jo toči in kdor jo daje mladini, se kaznuje s 6 srebrnimi markami, trgovec, ki jo prodaja, plača 20 tolarjev kazni, tihotapci pa morajo stati po dve uri na sramotnem odru.

Vendar srednjeveški zdravniki niso poznali pravega vzroka njenega škodljivega delovanja. Niso vedeli, da je v kavi strup kofein. Šele leta 1830. so odkrili v kavi kofein, ki so ga potem vedno vnovič podrobno preiskavali. Znanstveniki in specialisti iz najrazličnejših dežel so po dolgotrajnem trudu dognali tole:

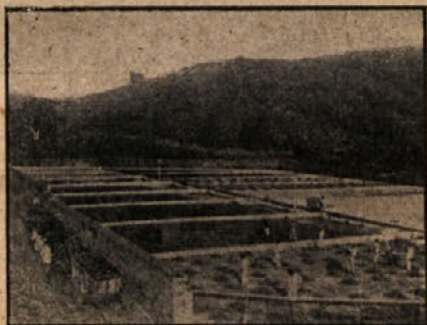
Kava in čaj imata v sebi nekako 1 do 3 % kofeina, to je edina škodljiva sestavina. V enem kilogramu je torej 10 do 30 gramov tega alkaloida; ta tvori v čistem stanju dolge, bele kristale, ki so podobni azbestu in so brez vsakega duha in okusa. V vroči vodi se počasi tope.

Kofein je izrazit rastlinski strup. Na človeški organizem dejstveno v glavnem tako, da

znatno zviša bitje žile in pritisk krvi ter poveča razdražljivost osrednjega živčevja. Nadalje povzroča kofein, da žene človeka na vodo, s čimer se preobremenjujejo obisti.

Posušena kava, ki samo še čaka, da pride v stroj, ki loči potem zrna od lusk.

Ena največjih plantaž kave v Braziliji je v neki kotlini, obdani od bregov, poraslih s kavovcem najboljše kakovosti.

Skodelica močne kave ima 0.15 do 0.2 grama kofeina. Ta mala količina zadostuje, da ovira spanec in škoduje občutljivim ljudem.

Če pomislimo, da spravimo kofein v telo vsak dan po dva- do trikrat v obliki kave, je za vsakogar jasno, da mora neprestano draženje srca in obisti škodovati celo zdravemu človeku. Značilno je, da govori medicina o kroničnem kofeinizmu. Pod tem razumemo posledice čezmernega uživanja kave, ki se v organizmu pokažejo kot trajna oslabelost, nerazpoloženje za delo, duševna potrtost, trepetanje rok, glavobol, bitje srca itd. Naravno je, da se je znanost zato trudila, da priredi kavo brez kofeina. Ta problem je bil pa zelo težak, ker je bilo treba proizvajati kavo, ki po okusu in aromi ustreza izvirni kavi. Šele leta 1906. se je posrečilo, da so s pomočjo čiste vodene pare in neke eterične tekočine izločili iz sirovega kavinega zrna kofein razen čisto neznatne količine, ki pa je popolnoma brez učinka. Kava brez kofeina, ki se izdeluje na ta način in ki je pri nas znana pod imenom «kava Hag», se je razširila po vseh kulturnih državah sveta. Poudariti se mora, da niso dobre lastnosti, ki jih pri kavi tako cenimo, pri kavi Hag niti najmanj zmanjšane.

„Ali me boste operirali?“ Ne rezati ne bo treba. Vi imate zastrupljen organizem z nikotinom.

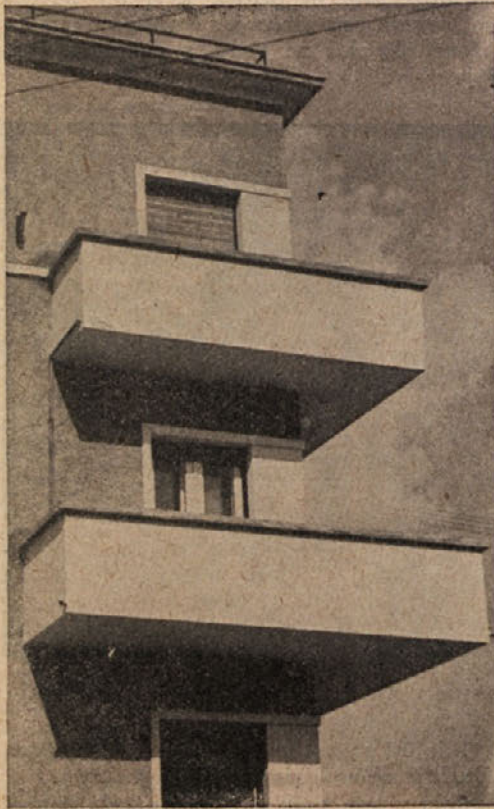
Vam se pozna, da veliko kadite. Bolj ko ste nervozni, več kadite. Trenutno Vas pomirijo aromatične substance, ki so v tobaku. Tobak pa ima v sebi poleg dobrih pomirjajočih snovi tudi najhujši strup nikotin. Zato si seveda z dobrimi tobakovimi snovmi pomirite živce, z nikotinom se pa zastrupljate. Kot zdravnik Vam svetujem, da si kupite preparat „Nicotless“. Dve kapljici „Nicotlessa“ na koncu cigarete uničita strup. Aparat, ki ga boste imeli za vse življenje, stane 10 Din, steklenička „Nicotlessa“ 10 Din in poštnina 2 Din. Nakažite nam torej 22 Din in v dveh dneh dobite „Nicotless“ za uničevanje škodljivega nikotina.

Popis o uporabljanju „Nicotlessa“ Vam pošljemo brezplačno. Preparat „Nicotless“ dobite v vsaki lekarni in trafiki ali pa pri

«NICOTLESS», Ljubljana, Dalmatinova ulica 10/k.

Slike slovenske podjetnosti

Vila ing. Turnška. Pogled na vogalne balkone.

Kaj in kako gradi Anton Mavrič,
mestni stavbenik v Ljubljani
Dunajska cesta 38 Telefon 3382

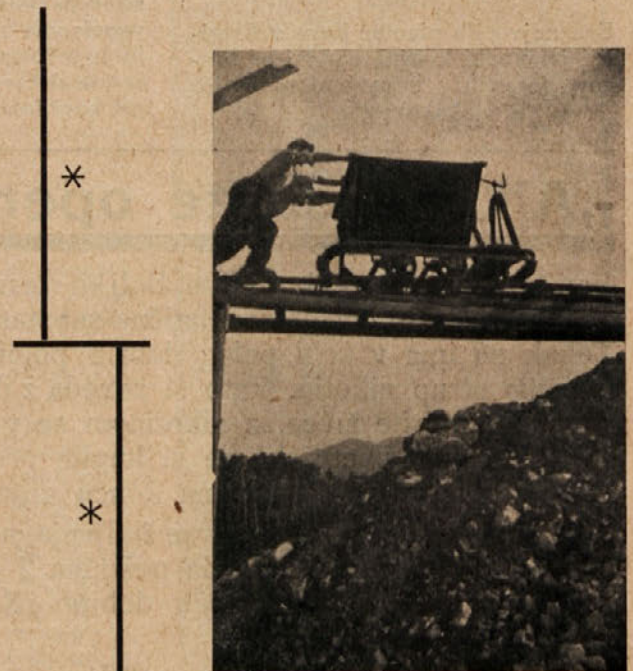
Vila ing. Turnška, Langusova ulica v Ljubljani.

Na Gorenjskem, v lepi, starodavni Radovljici rasejo moderne gradbe. Po krasnem načrtu mojstra prof. Vurnika je začela Mestna hranilnica radovljiška zidati sredi mesta razkošno palačo, ki je danes že pod streho. Združevala bo v sebi vse važne javne urade, posvetovalnice itd., kot najmodernejšo posebnost pa bo imela v svojih kletih tudi dvoranico, varno pred bombami in plinskim napadom.

Preložitev ceste Radovljica—Ljubljana.

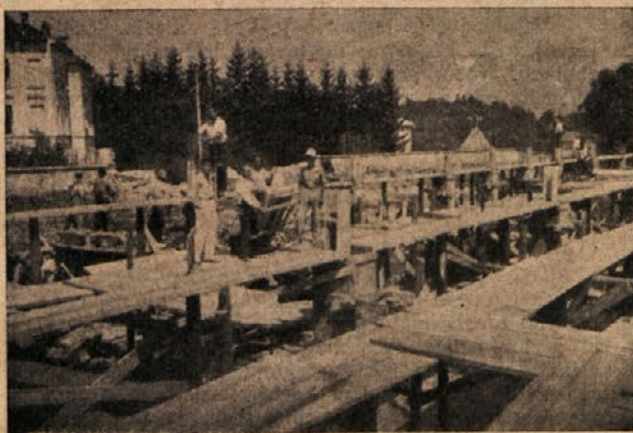
Tam zgoraj na Obli Gorici tik Radovljice pa gradijo moderno kopališče, kakršnega imamo v Ljubljani z Ilirijo. Lepa lega ob pobočju položnega hribočka, vrh katerega pride spomladi tik nad kopališčem še velik hotel, nas preverja že danes, da bo to kopališče gotovo najlepše in najrazkošnejše v naši državi in še marsikje. In tako pojo stroji svojo jekleno pesem, tako prekopavajo in prestavljajo hribe, rijejo v zemljo, da iz nje potem ponosno zrasede neuklonljiv dokaz vroče ljubezni do domače grude.

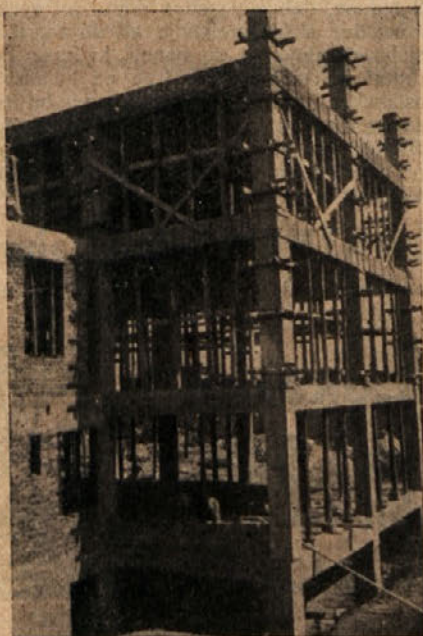
Preložitev ceste Radovljica—Ljubljana.

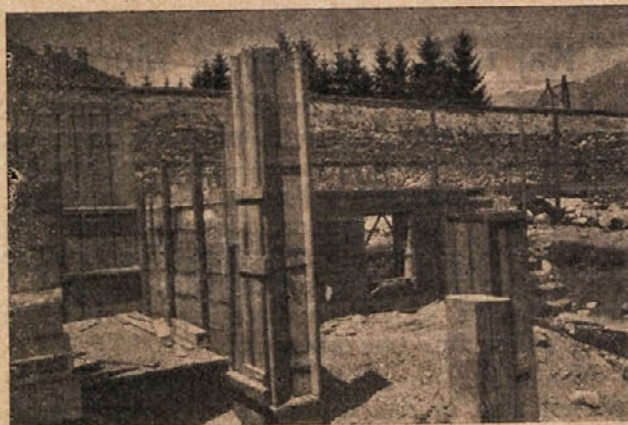
Prelaganje ceste Radovljica—Ljubljana.

Palača Mestne hranilnice v Radovljici. I. etaža.

Palača Mestne hranilnice v Radovljici. Pogled na skelet.

Palača Mestne hranilnice v Radovljici. (Začetek dela.)

Vsa dela izvršuje priznано ljubljansko gradbeno in tesarsko podjetje Anton Mavrič, ki je poverilo stalno vodstvo svojemu inženjerju arh. g. Jožetu Platnerju.

Čeprav je bilo podjetje ustanovljeno komaj pred petimi leti, se je lastniku Antonu Mavriču s pridnostjo in solidnim delom posrečilo, da si je pridobil doslej že lepo število zadovoljnih hišnih gospodarjev.

Podjetje je zgradilo samo v Ljubljani že 63 krasnih stavb, kakor na Mirju vile ing. Turnška, ing. Nagodeta, dr. Brejca, univ. prof. dr. Dolenca in univ. prof. dr. Kreka, potem na Vrtači vile ravnatelja Hočevarja, trgovca Šalerja, tovarnarja Boha in trgovca Gričarja, na Prulah vile prof. Bučarja, uradnika Fojkarja, uradnika Remsa itd.

Palača Mestne hranilnice v Radovljici. I. etaža.

Ko bo palača Mestne hranilnice v Radovljici popolnoma gotova, in ko bo kopališče na Obli Gorici pripravljeno za otvoritev, bomo objavili celotne slike s posebnim pogledom na zgodovinski in gospodarski razvoj lepe Radovljice.

Slike nam je preskrbel iz prijaznosti mestni stavbenik g. Anton Mavrič sam.

Kaj nam piše Jernej Mečan

Povsod sem iskal službe. Bil sem v Sarajevu, Ohridu, Zagrebu, Beogradu, trkal sem na vrata, brskal po časopisih, zaman — nikjer ni bilo nič zame. Ves potrht sem šel na vlak, da bi se popeljal nazaj. Mislil sem si, lačen sem, bom vsaj doma, tam je lakota manj težka. Stisnil sem se v kupé, se naslonil v kot in polagoma zadremal. Vlak se je medtem premikal, v ritmu so pela kolesa in odmevala v noč.

Nenadoma pa me je nekaj streslo. Ves preplašen sem se dvignil in se ozrl okrog sebe. Nasproti meni je sedel gospod, star okrog trideset, nekoliko se je smehljajal in venomer gledal vame s svojimi sivimi, a vendarle dobrimi očmi.

Pokimal mi je z glavo in vprašal:

«Čemu ste se tako ustrašili ob mojem pogledu?»

Zamahnil sem z roko:

— Čemu? Lačen človek vidi povsod strahove.

Takrat me je začudeno pogledal. Kakor da ne verjame, mi je dejal:

— Lačni ste? Ste torej brez posla? Ročni delavec?

— Da, ročni delavec.

Tedaj se je neznanec sklonil nekoliko bližje, pogledal mi je čisto v oči in rezko rekel:

— Ročni delavec, slabo kaže. Nikjer ni vidikov za izboljšanje. Preden pa se ves svet preobrne, kakor je treba, pa že lahko od lakote umremo. Prav za prav, če sem pravičen, tudi jaz sem bil ročni delavec. Prav tako sem opletal okrog kakor Vi, iskal, klel, bil lačen — zaposlenja pa nič. Toda moj življenjski princip je tale: kdor hoče, lahko doseže, kar koli hoče. Čemu, sem si mislil, bi pa moral jaz tako pohajati okrog brez dela in se postiti, saj sem prav tako človek kakor drugi in imam prav tako pravico živeti. Dolgo sem se samo jezil, nazadnje pa sem le uvidel, da mi jeza ne pomaga nič. Premišljal sem, kaj mi prav za prav manjka, da bi bil enak drugim ljudem, to se pravi, da bi mogel svoje zahteve opreti na katerokoli pravico. In sem spoznal: manjka mi izobrazba. Da, da, dragi moj, kdor se hoče bojevati v tem trdem življenjskem boju, mora imeti močno orožje. In kaj je močnejšega kakor izobrazba, kakor biti sposoben, pretolči se skozi življenje s svojimi možgani. Tako sem mislil in tako sem razmišljal dalje: imam samo ljudsko šolo, star sem že, kako naj se izobrazim. No, pa nisem okleval. Šel sem na gimnazijo, kjer me je sprejel sivolas gospod. Povedal sem mu svoje želje, on pa se je nasmešnil. Dejal je: «Pri nas ne morete tega končati, ampak če imate voljo... Veste, tu v Ljubljani je neka šola, ki poučuje z dopisovanjem: Dopisna trgovska šola v Ljubljani. Ta Vas popolnoma izuči v vseh onih znanostih, ki so Vam potrebne za življenje. Ni Vam treba hoditi v šolo, vsa predavanja boste dobivali na

**B
O
G
A
S
T
V
O**

JE V VAS SAMIH

Vaše največje bogastvo je Vaše zdravje. Koliko je vredno to bogastvo, ugotovimo šele takrat, kadar zbolimo. Kadar smo navezani na posteljo in kadar vsled bolečin ne moremo spati, takrat se šele zavemo, koliko je vredno naše zdravje.

Največkrat je vzrok naši boleznim slaba kri, zakaj s krvjo je tako, kakor s sokom v rastlini, tudi kri mora prenesti večjo akcijo cirkulacije, ki ima lahko hude posledice. Zato je treba očistiti telo škodljivih snovi, ki so se nabrale v njem.

Treba mu je novih in oživiljajočih sokov, da ga naredimo odpornega in zdravega. V ta namen je najboljšo naravno zdravljenje z zdravilnim „PLANINKA“ čajem, ki je pripravljen po večini iz planinskih zdravilnih zelišč. Dolgoletna izkustva potrjujejo, da je zdravilni „PLANINKA“ čaj, ki ima v sebi preizkušene in zdravilne sestavine, najboljši in edini regulator za čiščenje in obnavljanje krvi. Zdravilni „PLANINKA“ čaj uničuje bolezenske klice, filtrira kri in stori, da lahko in pravilno kroži, zato popravlja ves organizem. Zdravljenje z zdravilnim „PLANINKA“ čajem, ki naj traja 6 do 12 tednov, deluje posebno dobro pri vseh tistih, ki jim želodec slabo prebavlja ali so zaprti, ki jim čreva slabo delujejo ali so napeti, ki imajo omotico, ki so bolni na mehurju ali trpe na hemoroidih, ki imajo oslabele ali zamaščeno srce, ki so bolni na jetrih, ki imajo nervozo ali ki jim živci nagajajo. Zdravilni „PLANINKA“ čaj pospešuje slast in deluje posebno dobro pri arteriosklerozi in zasluženju pljuč. Zahtevajte pa v lekarnah samo pravi

„PLANINKA“ čaj Bahovec,

ki se ne prodaja odprt, ampak samo v izvirnih plom-biranih zavitkih z napisom proizvajalca:

Lekarna

Mr. ph. L. BAHOVEC
LJUBLJANA.

Nedosegljiv foto- material

dom. Plačevali boste majhne prispevke, čez leto dni pa dobite potrdilo, da ste tečaj končali! Tako mi je rekel, jaz sem pa takoj vzel noge v roke in sem jo mahnil na Dopisno trgovsko šolo, Pražakova 8/I, se vpisal, tekom enega leta sem končal — zdaj sem pa zastopnik večje tvrdke in precej dobro zaslužim.

Kar strmel sem. Neznanec pa ni odnehal. Pokazal mi je izpričevalo, potem svojo knjižico, s katero nabira odjemalce, raztolmačil mi je še to in ono, na prvi postaji pa mi je kupil, da sem se najedel.

Ko sem prišel v Ljubljano, sem šel naravnost v Dopisno trgovsko šolo, se zapisal v dveletni tečaj, pridno sem se učil, zdaj sem pa samostojen človek, knjigovodja v tovarni «Rexol», in ni brige za življenje.

Te vrstice sem pa napisal zato, da v tehle slabih časih zakličem vsakomur, ki obupuje: volja je vse, stran s strahom!

Izobrazba ti daje neomejenih zmožnosti. Ne pozabimo, da je oni, ki ni pameten, vedno tepen!

Dopisni trgovski šoli, Pražakova 8/I, pa izrekam iskreno zahvalo.

Začetek novih rednih tečajev 12. oktobra t. l. Pišite po brezplačne prospekte!

Mehko in trdo razvijanje Perutzovih fotografskih plošč in filmov.

Najvažnejše svojstvo fotografskega materiala je gradacija. Mogoče je izdelati fotografski material v najrazličnejših gradacijah, vendar pa je v korist konsumenta, trgovca in izdelovalca, da število vrst ne narašča preveč, ker se s tem ubije vsakršen pregled in se s tem oteži tudi izbira. Tega hvala bogu tudi ni treba, ker je mogoče z razvijanjem izpreminjati gradacijo in tako tudi značaj negativa (mehko, normalno in trdo) v najobsežnejši meri. Izbrali smo za naše amaterske plošče in filme (Grün — in-Braunsiegel, naviti film, zloženi film in amaterski kinofilm), katere razvije spodaj priobčeni normalni razvijalec v dobro pokrite negative. S trdo delujočim razvijalcem lahko kontraste še povečamo, z mehko delujočim pa omilimo, tako da moremo sedaj z istim materialom in z različnim razvijalcem doseči mehke, kontrastne in normalne nega-

tive z vsemi možnimi prehodi. Ne smemo torej negativnega materiala kar na kratko imenovati za trdega, temveč je označenje upravičeno samo glede na določno vrsto razvijalca.

Pri oglasu zobnega ateljeja g. Jožka Bevca v 9. številki, na strani 254., se ima pravilno glasiti: vsakega pol leta.

Z negovanimi zobmi se lahko smejete.

Obvarujte svoje zobe škodljive gnilobe! Kakor hitro opaziš, da na zobeh ni kaj v redu, pojdi takoj k strokovnjaku!

ZOBNI ATELJE
DENTIST BEVC Jožko

LJUBLJANA, Gosposvetska 4 $\frac{1}{2}$
tel. 3296

ordinira od 9- $\frac{1}{2}$ 1, 2 - $\frac{1}{2}$ 6
po dogovoru tudi izven teh ur. ob sobotah
se ordinira le do 4

Zelo dober razvijalec, ki ga lahko v največji meri prilagodimo za vsak poseben slučaj, je Perutzov razvijalec Perinal in Perutzov finozrnčasti in izenačujoči razvijalec. V razredčenosti 1 : 20 je razvijalec Perinal uporabljati za razvijalec v skledicah in tankih, v razmerju 1 : 40 do 1 : 200 pa naj se uporablja kot razvijalec za dolgo dobo.

Ali potrebujete sredstva za otrebljanje?

ARTIN

Vsako jutro boste z lahkoto opravili potrebo, ako boste prej ta večer zaužili 2 do 3 kroglice ARTINA. Dobiva se v vseh lekarnah. Vsebina škatle, ki

stane Din 8.—, zadostuje za 4- do 6krat.

Odobrilо ministarstvo za socialno politiko in narodno zdravje št. št. 12.258 z dne 12. julija 1932.

Etien Rey:

Aforizmi o ljubezni

Med stotino po slepoti poraženih mož jih lahko najdeš pet, ki se tega nič ne zavedajo. Ostali sleparijo.

*

Teden dni z ljubljeno ženko na potovanju — kakšna slast! Ali tri tedne — o groza!

*

Nikdar ne opominjaj žene: «Bodi pametna!» Vselej se bo čutila razžaljena.

*

Res dragocena pisma ljubezni so pisma za razstaneek.

*

V resnici lepa ni tista, katere pogled nam dela veselje. Prava lepota nas mora oslepiti kakor solnce.

*

Neko žensko, ki je veliko veselja užila, so prosili za definicijo ljubezni. «Ljubezen je moški», se je glasil nje odgovor.

*

Današnja ženska odklanja Amorja, če prihaja peš; želi, da bi prišel v avtomobilu.

*

Poleg lepote vpliva razum in čuvstvo kakor siromašen sorodnik.

Kalvarija za vasjo

(Nadaljevanje.)

Takrat sta si stala že nasproti in si zrla v oči kakor dva razjarjena tigra.

«Prišel sem po svojo dediščino!»

«Po kaj?»

«Rekel sem. Samo v mlinu se ponavlja.»

«Po dediščino za pankrta svojega, za tisto ničvredno viničarsko coprnico, za vrhovsko kurbo.»

Tedaj se je sin zagnal proti očetu. Kri je zadela ob kri, zob ob zob, Murkova glava ob Murkovo glavo. Toda očetova je bila trša od sinove, očetova pest močnejša in silnejša. Mihal je padel po tleh. V prsi ga je sunil oča, da je v sunku odtrgal srebrno kolajno. Tako ponižanje je doživel Mihal, svojega eskadrona najhrabrejši korporal. Mati in hči sta jokali in prosili, Karlek je stal ob strani in se ni ganil. Pokleknila sta ženski pred očeta, toda Murko je bil trd, in kadar je jeza planila vanj, se dolgo ni ustavil.

Ko se je Mihal dvignil, se je takoj ozrl po kapi in kolajni. Pobral ju je in se obrnil k vratom.

«Kam?» je zavpila mati.

«Naj le gre, da ne bo žandarjev v hišo. Z nami je končal. Tja gor naj gre, v vrh, med tatove in pretepače, k svoji candri!»

Mihal pa ni odgovoril nič več. Njegov upor se je vsesal v molk in odšel je brez besed.

«Konec. Nič več. Vsega je konec. Kam?... V smrt!»

Šel je mimo konjskega hleva. Luca je zahrzala.

«Srečno, Luca! Nikoli več te ne bom česal. Nikoli več vodil, nikoli več jahal. Moja pot je končana.»

Temnih misli je zapustil belo kmetijo. Šel je mimo njiv, ki jih je prav tako ljubil kakor oče njegov, mimo travnikov, ki nikoli ne bodo njegovi. Njegovega kmetovanja je konec. Oče ljubi zemljo in svoje premoženje bolj ko sina in njegovo srečo. O, Micika, sovraštvo je med vrhom in vasjo, med belo hišo in z blatom omazano kočo tam zgoraj! V to sovraštvo sva padla. Ali bova vstala?... Kaj vse sem ti obljubil! Nikoli ti ne bom mogel dati tega! Nikoli!

Toliko misli je premislil, toliko sovraštva in ljubezni, da sam ni vedel, kdaj je prišel na vrh hriba, kjer je stala zidanica. Ustrašil se je, ko se je spomnil, da spi v koči poleg zidanice Micika, ki nosi pod srcem vso njuno srečo in nesrečo. Potrkal bi na okno, toda kaj bi motil spanje in večal žalost in nesrečo? Solze so mu oblile oči. Nikoli ni jokal, pa naj joče zdaj? ...

Tako si je govoril, noga pa ni hotela stopiti vstran. Vleklo ga je na vso moč k Miciki, privleklo ga ni. Zakaj Murki niso znali kljubovati samo drugim, tudi sebi. Tako reven se je zdel Mihal zdaj pred Miciko. In te revščine ga je bilo najbolj sram. Nič ni bil več bogatega kmeta sin, nesrečen dezerter in razdedinjenec je bil. Očetovih besed ni vzel kot besede, zakaj vedel je, da je neupogljiv. Kar je rekel, je rekel in zato Mihal ne bo kmetoval, nikoli, dokler bo

Zdi se mi, da porabiš vse svoje prejemke samo za to, da si kupiš vsaki dan novo svileno perilo! • „Kaj še, jaz ne kupujem novih reči, ampak jih samo operem, da so kakor nove.“ • Kako to misliš? • „Jaz perem vse svoje občutljivo svileno perilo vedno sama, pa je kakor novo, in sicer samo

LUX OM

Lx 79-32

mislil na Miciko. Mihal brez Micike — pa bi bilo življenje brez življenja. Kako bi sploh mogel prelomiti svojo obljubo, pomandrat svojo ljubezen? Vse je bilo tako lepo zgrajeno v njih mislih, Mihal gospodar, Micika gospodinja, beli kmečki dom, mehka postelja in beli kruh... In zdaj, ko je stari, trdi in mogočni Murko napravil črto čez vse to, zdaj naj bi še živel Mihal? O, živel bi lahko! Od jutra do večera bi moral težko delati, celo v mesto ali v rudnik na tuje bi moral, zato da bi preživel sebe, Miciko in otroka... Koliko bi bilo belega kruha? Toliko kakor v viničarskih kočah. Nič. In kakšna bi bila postelja? Trda slamnjača. In koča?... Ta pa bi sploh ne bila njegova. Tuja, zamazana, zakajena koča... Na kmetiji, za kmetijo je rojen Mihal, in ne za beračijo. Ljubezen in kmetija, Micika in bela hiša z močnim Mihalom — to je bil eden in isti sen njune mladosti, zanju tako resničen in nerazdružljiv kakor sta noč in dan. Zdaj pa se je postavil vmes oča Murko. Ha, oča Murko, res, življenje si mi dal, ljubezen pogubil in kmetijo mi jemlješ, da bi me upognil. Toda Murki so neupogljivi. Ali nisi govoril tega tudi ti? Zato se tudi Mihal ne bo uklonil ne tebi ne komu drugemu. Zato rajši v smrt kakor v tako življenje...

Zdaj je bil trden in sam s svojo usodo. Zdaj je videl jasno pot, ki jo je še moral prehoditi. Težak je bil sklep. Stisnil je zobe, zakaj v očeh so bile solze.

Zdravje je največje bogastvo

Uživajte redno za zajtrk
in južino skodelico

OVOMALTINE

z mlekom. To je najboljši
način, po katerem si ohranite
zdravje.

Dobiva se v vseh lekarnah,
drogerijah in boljših špecerijskih trgovinah.

Cena mali škatli Din 16.—

Solze bolesti, ponižanja in upora.

Napotil se je skozi gorice v gozd, tja na tisto trato, kjer je živel njuna prva noč, njuna ljubezen. Na štor se je zgrudil in jokal, jokal ponosni kaprol, Murko Mihal, bogatega kmeta sin, ki iz otroških let ni pomnil joka. In še zdaj se je njegov jok strnil v upor, v pest, ki je grozila tja doli v dolino, očetu, kmečki hiši, ki ga je vrgla izpod krova svojega. Upornost očetova se je zbudila v sinu, očetovska kri je vzplamtela v njem, očetov ponos, strašna, nepremagljiva zavest upornika in ponižanega človeka. Prekipevala je v njem, silila je ven, pred smrtjo je zahtevala še utešitve, maščevanja. Mihal se je hotelo dejanja še pred sklenjeno uro smrti, dejanja upora in maščevanja, da zadosti razžaljeni, preganjani duši svoji. Taki so bili Murki.

... In drugo noč je prestrašil ljudi plat zvona.

Pri Murkovih je gorelo...

11.

Nič ni tako skrito, da bi ne bilo kdaj očito.

Orožniki so vse popisali in povpraševali očeta Murka, kdo bi bil po njegovem mnenju tisti, ki je zanetil požar. Orožniki sami so dolžili Ledrečeve. Češ, maščevati so se hoteli, ker morajo iz koče. Toda oča Murko je zanikal in ni glasno dolžil nikogar. Vedel je dobro, da mu je hišo zažgal sin. Dobro je vedel to, ker je poznal kri Murkovega roda, četudi v tisti noči, ko je ponižal sina s pestjo, ni veroval vanj. Zdaj je vedel, da je bil Mihal res Murkov sin...

Popoldne so prišli orožniki iznova. Prišla je brzojavka — tiralica za dezerterjem Mihaelom Murkom, kaprolom 5. dragonskega polka. Murko tudi zdaj ni izpovedal ničesar. Vsi v hiši so morali molčati.

Orožniki so iskali ves dan, vso noč. Nič niso mogli najti. Šele tretji dan je prikril norček Jaka v vas, da nekdo visi v gozdu. Vse je hitelo tja, le Murkovih ni smel iti nihče, ko je norec povedal, da je vojak.

Na smrekovi veji je visel na jermen svoje sablje zapet — svojega eskadrona prvi dezerter, Murkov Mihal.

Niso ga mogli spoznati, zakaj neobrit je bil in suh. Ljudje so ugibali prtajeno, zakaj strah jih je bilo tega strašnega, mrtvega obličja. Prišli so orožniki, pregledali mu žepe in našli njegovo ime. Prišel je zdravnik in moral je priti oča Murko.

«Ali je to vaš sin?» ga je vprašala komisija. Mati in hči, ki sta prišli z njim, sta zajokali, oča Murko si je grizel ustnice.

«Je.»

In takrat se je zasvetila debela solza v njegovih očeh. Iz obeh oči je kanila na tisto odločno, razorano lice in se razlila v brazdah doli do brade. Iz obeh oči samo ena, težka solza.

Oča Murko je ljubil sina — mrtvega, prvo-rojenega.

(Dalje na strani 296.)

PROJA

špecialne kavine mešanice

so sestavljene iz najfinejših vrst kave.

Zato so neprekosljive v kvaliteti!

„Proja“ sladna in dvojno sladna ječmenova in ržena kava je redilna in zdrava, zelo priporočljiva Vaši deci kakor tudi bolnikom.

Kdor ljubi svoje zdravje, uživa „Proja“ sladno kavo.

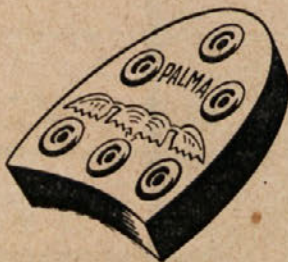
Pri nakupu pazite na naše originalne zavitke!

Stavim kaj, da se vrnete!

Gumastih pet „PALMA“ na čevljih boste prav gotovo veseli. Nosili jih boste dlje časa kakor vse druge, trikrat trpežnejše so od usnjenih, nič se ne boste utrudili — več res ne morete zahtevati od gumastih pet.

Verjemite mi in si dajte pritrditi na čevlje samo gumaste pete „PALMA“.

Domač izdelek.

Ljudje niso razumeli njegove ljubezni, kakor sin ni razumel njegovega ponosa in njegovih misli. Kri je planila ob kri, zob ob zob, oko zoپر oko ... in nekdo je moral pasti.

Padel je sin, ponosni Mihal, padel je kaprol, ki je postal dezertar, požigalec in samomorilec.

12.

Stari Ledrc je prvič kopal jamo v novem kotu. Stari kot samomorilcev in nekrščencev je bil poln in župnik je dejal, da nikoli več ne smejo biti pokopani znotraj zgraje. Zato je došlo ta kosček zemlje ob oglu zgraje, kjer je bil jarek. Vsa voda, ves smrad se je stekal tod.

Grobar Ledrc je bil največji in močan mož z vrha. Devet let je že opravljal svoj posel, toda nikoli mu ni lopata rezala tako slabo in težko kakor danes. Ljudi je preklinjal vedno, sovražil jih ni. Toda danes jih je sovražil, da je jokal, trepeč od sovraštva.

«O bog, kaj si storil! Kako usodo nam pišeš! O, Murko, ponosni, ošabni in bogati, sina si poslal v smrt, ker je ljubil mojo hčer! Zakaj si sodil? Saj bo sodil on, ki je nad nami vsemi, on, kateremu služimo vsi! Zakaj, svet, si dopustil, da je postal Mihal dezertar, požigalec in samomorilec? Pogubil je sebe in zapustil nesrečno hčer! Kaj bo z otrokom, Mihal, ki si mu oče?»

Kopal je in kopal dolgo, predolgo. Steklenico žganja je izpraznil, s solzami si je namakal dlan in sovražil.

«Tu boš moral ležati, Mihal, v tem blatu in gnojnici! Še po smrti ti niso prizanesli. O bog, ali je res župnik tvoj božji namestnik? Strašna je njegova sodba. Ali ni trši od tebe? Ali niso njegove pisane postave krivične, človeške postave? V neposvečeno zemljo ga bomo položili, brez gospoda in blagoslova ... Ali ni človeku odpuščanja ob grobu? Zakaj pustiš, da človek človeka sodi še po smrti? Trde so njegove postave in krivične za to mladost, ki lega v grob.»

Tako je tožil stari Ledrc bogu, sebi in ljudem. Noge so se mu opotekale od žganja, še bolj od bolesti, ki je bila v njem, ko sta nesla s sinom krsto iz mrtvašnice in jo položila na nosilnico. Orožnik je stal tam, mati Murkova in Ledrcova, hčerki in Mihalov brat. Očeta ni bilo na neposvečeni sinov pogreb. V zadnjem trenutku je prihitel še norec Jaka, se pobožno pokrižal in začel na glas moliti.

«Oče naš ... ti v nebesih ... volja tvoja ... pridi k nam ...»

Tedaj so se spomnili molitve še drugi in mati Ledrcova je prehitela okorno molitev norčavo.

Ko sta Ledrc in njegov šole odrasli sin spuščala krsto v blatni grob, je Micika vrisknila v jok, vrgla se je na kup zemlje ob nogah in onemoglo zaklicala v obupu: «Še mene pokopljite, še mene zasujte v grob, jaz ne maram živeti.»

Toda njena pot še ni bila končana, njeno trpljenje še ni bilo dopolnjeno. (Dalje prih.)

Kako je treba potovati.

Dva prijatelja sta potovala po morju v skupni kabini. Eden izmed njiju se začne oblačiti v žensko obleko. Drugi ga ves čas začuden gleda:

— Kaj pa to delaš?

— Saj vidiš, da je začela burja, in če nam prevrne parnik, bodo najprej rešene ženske in otroci.

V restavraciji.

Gost ves divji pokliče natakarija:

— Natakari, to je nekaj strašnega! V mojem pivu plava crknjena muha!

— Ha, ha, ha! se zakrohoče natakari. Vi se šalite, gospod! Kako le more crknjena muha plavati!

Resnica.

«Trdili ste, da ima mladi Bimbič denarja ko toče, pa ni res!»

«No, ali ste točo pri njem videli?»

«Ne!»

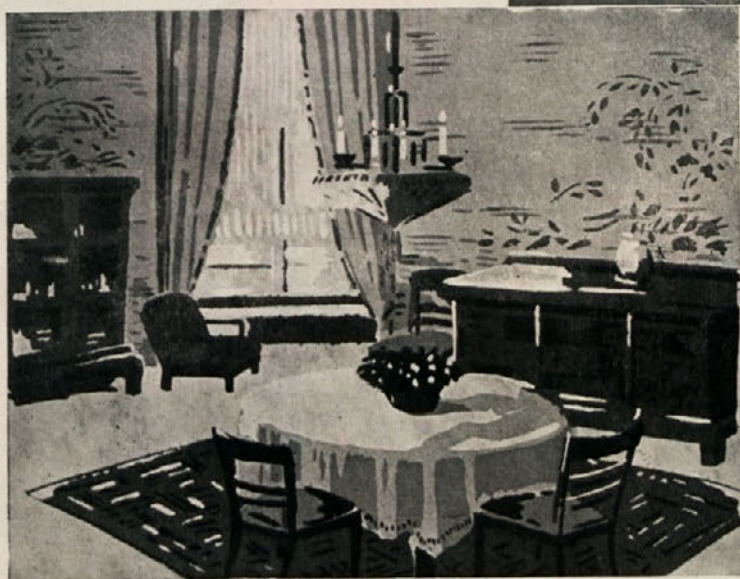
«Torej ima toliko denarja, ko toče, vam še enkrat ponovim!»

Naročnina za reviji «Priatelj» in «Uspeh» znaša za vse leto Din 60.—, za pol leta Din 31.—, za četrt leta Din 17.—. Posamezna številka Din 7.—. Izdajata konzorcij revij «Priatelj» in «Uspeh».

Odgovoren za izdajateljstvo, uredništvo in upravništvo Emil Podkrajski, tiska Delniška tiskarna, d. d. v Ljubljani, predstavnik Miroslav Ambrožič, oba v Ljubljani.

Uredništvo in upravništvo sta v Ljubljani, Dalmatinova ul. 10/I. Telefon 24-87.

Lep in zdrav naj bo Vaš dom...

Veseli vsake gospodinje je lepa posteljina. Njen ponos je okusno opremljen dom. Ona dobre ve, da so v skrbno urejenem domu mož in otroci srečni. Pri taki družini se vsak dobro počuti, ker se povsod vidi dober okus gospodinje. Zato obrača gospodinja pri nabavi perila, odej,

puha za pernice in blazine, potem pri nakupu zaves, pregrinjal, preprog in drugega blaga največ pozornosti na vzorec, kakovost in na ceno.

Vse, kar potrebujete za dom družino, Vam dobavi v Vaše veselje in zadovoljnost tvrdka

*A. E. Skabernè
Ljubljana*

**Izginil
je zobni
kamen!**

***To je
napravil
samo***

SARGOV

KALODONT